

**MÜZİK EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN
BENLİK TASARIMI DÜZEYLERİNİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

DOLUNAY AKGÜL BARIŞ

125797

**DOKTORA TEZİ
MÜZİK EĞİTİMİ**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

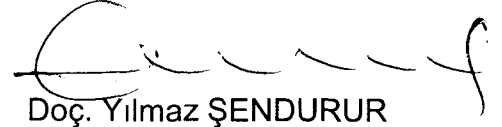
125797

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

HAZİRAN 2002

ANKARA

Dolunay AKGÜL BARIŞ tarafından hazırlanan MÜZİK EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BENLİK TASARIMI DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ adlı bu tezin Doktora tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Yılmaz ŞENDURUR
Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Salih AKKAŞ

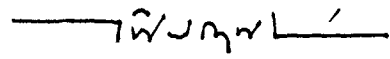
Üye : Doç. Yılmaz ŞENDURUR

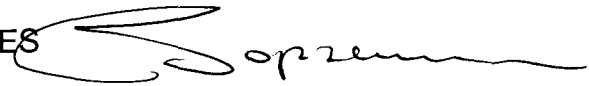
Üye : Doç. Şeyda ÇILDEN

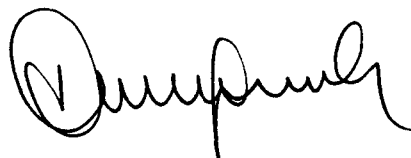
Üye : Doç. Dr. Türev BERKİ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Gürsen TOPSES

Bu tez, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
2. BENLİK, BENLİK TASARIMI VE MÜZİK EĞİTİMİ.....	20
2.1. Benlik.....	20
2.2. Benliğin Önemi.....	22
2.3. Gerçek ve İdeal Benlik.....	23
2.4. Benliğin Gelişimi.....	24
2.5. Ergenlikte Benliğin Gelişimi.....	25
2.6. Benlik Tasarımı.....	26
2.7. Müzik Eğitimi ve Benlik Tasarımı.....	30
2.8. Müzik Eğitimi ve Benlik Tasarımı Arasındaki İlişki.....	36
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	41
3.1. Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Kendi- leri İle İlgili Kişisel Bilgileri.....	41
3.2. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	45
3.3. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	48
3.4. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	51
3.5. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	54
3.6. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	60
3.7. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	63
3.8. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	66
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
KAYNAKLAR.....	77
EKLER.....	81
ÖZGEÇMİŞ.....	103

**MÜZİK EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN
BENLİK TASARIMI DÜZEYLERİNİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ
(Doktora Tezi)**

DOLUNAY AKGÜL BARIŞ

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Haziran 2002

ÖZET

Bu araştırma, müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin, Benlik tasarımı düzeylerini, cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne-babanın eğitim düzeyi, ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu, okul dışı müzik etkinliğinde bulunulup bulunulmaması ve yaşanan çevre değişkenlerine göre inceleyerek, bu değişkenlerin her iki grupta da öğrencilerin benlik tasarımı düzeylerine etkisini saptamayı amaçlamaktadır.

Araştırma, Ankara – Bolu - Antalya Anadolu Güzel Sanatlar Liselerine devam eden 57 lise son sınıf müzik öğrencisi ve Ankara Ömer Seyfettin Lisesi, Bolu Atatürk Lisesi ve Antalya Karatay Lisesi son sınıflarına devam eden, lise döneminde müzik dersi almamış 60 öğrenci olmak üzere toplam 117 öğrenci üzerinde yürütülmüştür.

Araştırmada, örnekleme seçilen öğrencilerin belirlenen değişkenlere ilişkin bilgilerini toplamak amacıyla kişisel bilgi formu hazırlanıp kullanılmış, öğrencilerin benlik tasarımı düzeylerini belirlemek amacıyla

ise Benlik Tasarımı Envanteri – Lise Formu araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır.

Verilerin çözümlenmesi aşamasında, değişkenlerin, öğrencilerin benlik tasarımı düzeylerine etkilerini saptamak amacıyla tek yönlü ve çift yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Araştırmanın sonucunda ise iki grup karşılaştırıldığında, müzik eğitimi almanın, öğrencilerin benlik tasarımı puanları üzerinde olumlu yönde farklılığa neden olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Bununla birlikte cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne-babanın eğitim düzeyi, ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu değişkenlerinin her iki grupta da benlik tasarımı puanları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$). Buna karşılık okul dışı müzik etkinliğinde bulunulup bulunulmaması ve yaşanılan çevre değişkenlerinin her iki grupta da benlik tasarımı puanları üzerinde olumlu yönde anlamlı bir farklılığa neden olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Çalışmanın sonunda, ailelere, eğitimcilere ve yeni araştırmalara ilişkin bazı öneriler getirilmiştir.

Bilim Kodu : 6001019
Anahtar Kelimeler : Müzik Eğitimi, Benlik, Benlik Tasarımı
Sayfa Adedi : 103
Tez Yöneticisi : Doç. Yılmaz şENDURUR

**REGARDING SEVERAL VARIATIONS EXAMINING LEVELS OF
SELF – CONCEPT OF THE STUDENTS BOTH
GETTING OR NOT GETTING MUSIC EDUCATION
(Ph.D. Thesis)**

Dolunay AKGÜL BARIŞ

**GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
June 2002**

ABSTRACT

The aim of this research is to study levels of the self – concept of the students getting or not getting music education according to several variations such as sex, social and economic status of the family, education of the parents, participating in music activities out of the school, place of habitation and also to find out the effect of these differentiations on the levels of the self – concept of both groups of students.

Totally 117 high school last year students were sampled for this research; 57 of which were music students attending Ankara, Bolu and Antalya High School of Fine Arts and also other 60 students, not getting music education, were attending Ankara Ömer Seyfettin High School, Antalya Karatay High School and Bolu Atatürk High School.

“Individual Information Forms” were prepared and used to gather the data regarding to determined variations of the students chosen for this research and then to find out the levels of the self – concept of the students “self – concept Inventory High School Forms” were applied by the searcher personally.

At analysing step “Two and One Way Classification Analysis of Variance” was used to discover the impact of the variations on the levels of self – concept of the highschool students getting or not getting music education.

As a conclusion; when two groups of students getting or not getting music education were compared, it was found out that getting music education had the self – concept scores improved significantly, ($p<0,05$). On the other hand, While the variations such as sex, social – economic status of family education of parents family’s relation to music didn’t cause any difference on the self – concept scores of the two groups of students ($p>0,05$). the variations such as whether participating or not participating in music activities out of school and inhabitation place increased the self – concept scores of the two groups of students importantly, ($p<0,05$).

As a result, some suggestions were presented to parents, educators and new researches about this topic.

Science Code	: 6001019
Key Words	: Music Education, Selves, Self - Concept
Page number	: 103
Adviser	: Doç. Yılmaz ŞENDURUR

TEŞEKKÜR

Bu konuda çalışma olanağı veren, araştırmanın her aşamasında bana yol gösteren ve yönlendiren danışmanım Sayın Doç. Yılmaz ŞENDURUR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırma konusunun şekillenmesinde ve araştırmanın her aşamasında bilgi ve eleştirileriyle yardımlarını esirgemeyen Sayın Yrd.Doç.Dr. Gürsen TOPSES'e değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Araştırmada toplanan verilerin çözümlenmesinde, çizelgelerin istatistiksel analizleri ve yorumlanması aşamasında bana olan yardımlarından dolayı Sayın Yrd.Doç.Dr. Mehmet ŞEREN'e, analizlerin yapılmasını sağlayan Arş.Gör. Hüseyin GÜLER'e, Yüksek Lisans Öğrencileri Ramazan ARSLAN ve Hacı Hasan ÖRKÇÜ'ye teşekkür ederim.

Ayrıca verilerin toplanması aşamasında örnekleme seçilen liselerin öğretmen ve yöneticilerine, veri toplama aracını sabır ve titizlikle yanıtlayan öğrencilere, yabancı kaynakların çevirilerinde yardımcı olan babam İngilizce Öğretmeni Bedrettin AKGÜL'e, tezin bilgisayar yazımlarını gerçekleştiren, eşim Uğur BARIŞ'a ve kardeşim Eylem AKGÜL'e, araştırmanın her aşamasında fikir ve görüşleriyle desteklerini esirgemeyen tüm araştırma görevlisi arkadaşlarıma, anneme ve sevgili oğlum F.Sonat BARIŞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge		sayfa
Çizelge 3.1	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımları.....	41
Çizelge 3.2	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin ailelerinin sosyo – ekonomik düzeyine göre dağılımları.....	42
Çizelge 3.3	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyine göre dağılımları.....	42
Çizelge 3.4	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyine göre dağılımları.....	43
Çizelge 3.5	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin ailelerinin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumuna göre dağılımları.....	43
Çizelge 3.6	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin Okul dışı müzik etkinliklerinde bulunup bulunmalarına göre dağılımları.....	44
Çizelge 3.7	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin yaşadıkları çevreye göre dağılımları.....	44
Çizelge 3.8	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.....	45
Çizelge 3.9	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının cinsiyet değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.	48
Çizelge 3.10	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.....	51
Çizelge 3.11	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının annelerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.....	54

Çizelge 3.12	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının babalarının eğitim düzeyi değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.....	57
Çizelge 3.13	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.....	60
Çizelge 3.14	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının öğrencinin okul dışında müzik etkinliğinde bulunup bulunmaması durumu değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.....	63
Çizelge 3.15	Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının öğrencinin yaşadığı çevre değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları.....	66

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	sayfa
Şekil 1.1 Araştırma planının şematik gösterimi.....	10
Şekil 3.1 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının grafiksel gösterimi.....	47
Şekil 3.2 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre grafiksel gösterimi.....	50
Şekil 3.3 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının ailelerinin sosyo – ekonomik düzeyi değişkenine göre grafiksel gösterimi.....	53
Şekil 3.4 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının annelerinin eğitim düzeyi değişkenine göre grafiksel gösterimi.....	56
Şekil 3.5 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının babalarının eğitim düzeyi değişkenine göre grafiksel gösterimi.....	59
Şekil 3.6 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının ailelerinin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu değişkenine göre grafiksel gösterimi.....	62
Şekil 3.7 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının öğrencilerin okul dışı müzik etkinliklerinde bulunup bulunmamaları durumu değişkenine göre grafiksel gösterimi.....	65
Şekil 3.8 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının öğrencilerin yaşadığı çevre değişkenine göre grafiksel gösterimi.....	68

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırma problemi, araştırmanın amacı, önemi, sayıltılar, sınırlılıklar tanımlanmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan yöntem ve teknikler, verilerin çözümlenmesinde yapılan istatistiksel analizler açıklanarak, konuyla ilgili çeşitli araştırma bulgularına yer verilmiştir.

İnsan doğumundan başlayarak kendini ve davranışlarını tanımaya, anlamaya çalışmaktadır. Yaşam sürecinin çeşitli dönemlerinde bu kendini tanıma çalışmaları azalır yada yoğunluk kazanır. Bu süreç içerisinde eğer birey kendisini doğru ve yanlışlarıyla, olduğu gibi tanımlarsa, kendi sınırlılıklarını ve yapabileceklerini tam anlamıyla bilir ve çevresindeki insanlarla sağlıklı ilişkiler kurabilirse mutlu olur. Kişisel özgüveni artar.

Ayrıca bireyin kendisinin farkında olması ve diğer insanların onun farkında olduklarını bilmesi, onun var olduğunu ve onların var olduklarını kendine inandırabileceği yollardır (Laing, 1993).

Kısacası yaşamsal deneyimler ve bireyin yaşam süreci içerisinde geçirdiği eğitim yaşantıları onun olumlu yada olumsuz benlik algısı geliştirmesini sağlar.

Bireyin yaşamsal mutluluğunun temelini oluşturan benlik kavramının gelişiminde, onun ailesel ve çevresel ön yaşantılarının etkisi olmakla beraber okul eğitim süreci de etkili bir rol oynamaktadır. Eğer birey eğitim süreci içerisinde bazı yeteneklerini yeterince geliştirememiş ve potansiyelinin yeterli olmadığı kanısına varırsa bu kanı onun başarısını engelleyen önemli bir etken olacaktır. Bir bireyin her konuda başarılı ve yetenekli olması beklenemez. Bireyin var olan yetersizliklerini ve eksikliklerini kapatabileceği, rahatlayabileceği, kendini ifade edebileceği, çevresiyle olan doğrudan bağlantısını arttırabileceği, belirli bir çalışma disiplini kazanabileceği gibi pek çok konuda bireye yardımcı olabilecek eğitim sanat eğitimidir.

Bireyin yaratıcılığına ve yapıcılığına en üstün değeri veren, yaratma özgürlüğüne sınır tanımayan çağımızda yapıcı insan olma bilincine en büyük etki yine sanat eğitimi ile olmaktadır.

Eğitim sistemimiz içerisinde, sanat eğitiminin en önemli kollarından birini müzik eğitimi oluşturmaktadır. Konuya bu açıdan bakıldığında müzik eğitiminin bireyin olumlu bir benlik tasarımı oluşturtmasındaki etkisini göz ardı etmemek gerekir.

Müzik eğitiminin birey üzerindeki etkileri, ilke ve amaçları incelenirse de, müzik eğitiminin amaçları içinde bireyin kendini ifade etmesine yardımcı olmak, bireyin sağlıklı, dengeli, doyumlu ve mutlu olmasına zemin hazırlamak, bireyin duyarlılığını arttırmak gibi benlik tasarımını arttırıcı özelliklerin olduğu görülmektedir.

Ayrıca toplu müzik etkinlikleri sayesinde bireyin kendisi ile çevresi arasındaki doğrudan olan bağlantısının artması, kişinin ben kimim? sorusunu sormasına yardımcı olarak bireyin toplum içerisindeki uyum ve başarısının artmasını sağlar. Bu toplumsal özgüven, bireyin kendi hakkındaki düşüncelerini etkileyerek kişisel benlik tasarımını da etkiler.

Bireyin yaşam süreci içerisinde, kendini ispat etme, toplum içinde bir yer, bir statü elde etme çabalarının en yoğun yaşandığı dönem ise ergenlik dönemidir. Bireyin bu dönemde geliştireceği olumlu yada olumsuz benlik tasarımı onun tüm yaşantısını şekillendirecek özellikler taşıyacaktır. Bu bağlamda ergenlik dönemini içine alan lise döneminde alınacak müzik eğitiminin birey üzerindeki etkileri ve önemi göz ardı edilmemelidir. Bu sebeple araştırma kapsamına ergenlik dönemini içine alan lise dönemi alınmıştır.

Yapılan bu araştırmada lise döneminde müzik eğitiminin bireyin genel benlik tasarımına etkisi incelenmiş, benlik tasarımını etkileyen etkenlerin çeşitliliği

de göz önünde bulundurularak, benlik tasarımı etkileyeceği düşünülen altı farklı değişkenin (cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik durumu, ailenin eğitim düzeyi, ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu, okul dışı müzik etkinlikleri, yaşanılan çevre) müzik eğitimi alan ve almayan gruptaki benlik tasarımı düzeyine etkililiği araştırılmıştır.

Problem

Çeşitli değişkenler açısından müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımları arasındaki farklılık düzeyleri nedir?

Alt Problemler

1. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
2. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
4. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri ailelerinin eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
5. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri ailelerinin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumuna göre farklılık göstermekte midir?

6. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri öğrencilerin okul dışı müzik etkinliklerinde bulunup bulunmamalarına göre farklılık göstermekte midir?
7. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri öğrencilerin yaşadıkları çevreye göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma; özellikle ruhsal ve fiziksel değişimlerin yoğun olarak yaşandığı ergenlik döneminde kendisi ile barışık, kendine güvenen, çevresi ile rahatlıkla iletişim kurabilen, kendisini bütün doğru ve yanlışlarıyla tanımlayabilen, kendi öz değerlendirmesini yapabilen bireylerin yetişmesinde lise döneminde alınan müzik eğitiminin etkililiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu dönemde benlik tasarımı etkileyen değişkenlerin çeşitliliği de göz önünde bulundurularak, cinsiyetin, ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin, ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmemesi durumunun, öğrencilerin okul dışı müzik etkinliklerinde bulunup bulunmamalarının ve öğrencilerin yaşadıkları çevrenin müzik eğitimi alan ve almayan iki grupta da öğrencilerin benlik tasarımı puanlarına etkilerini saptamak amaçlanmıştır.

Yapılan literatür taramasında benlik tasarımı kavramını açıklayan, kendini temsil, kendini kanıtlama, kendini ifade etme, kendine saygı gibi özelliklerin müzik eğitiminin ilke ve amaçları içerisinde olduğu görülmüş, özellikle lise döneminde eğitim sistemimizin getirdiği zorunluluklarla ikinci plana itilen müzik eğitiminin etkililiğinin gözler önüne serilmesi amaçlanmıştır.

Önem

Bu araştırma; Lise döneminde müzik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin benlik tasarımı düzeylerini çeşitli değişkenlere göre inceleyerek, lise

döneminde kendisi ile barışık, dışa dönük, kendine güvenen, kavramlar, kuramlar, öğeler ve öğeler arası ilişkileri rahatlıkla çözümleyip, algılayabilen, düşünme ve karşılaştırma gücü yüksek bireyleri yetiştirebilmek için müzik eğitiminin rolünü ve etkililiğini saptamak açısından önemlidir.

Ayrıca yapılan ön araştırmalar sonucu yurt dışında konu ile ilgili sınırlı sayıda araştırma olmasına rağmen ülkemizde herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Ülkemiz çocuklarının yaşadıkları çevreden başlamak üzere gerek eğitim sistemimizin getirdiği zorunluluklardan, gerekse ailevi etmenlerden, fikirlerini açıkça ifade etmekte zorlandıkları ve tüm ön yaşantılarının yurt dışındaki çocuklardan farklı olduğu söylenebilir. Konuya bu açıdan bakıldığında, araştırma, müzik gibi bireyi doyuma ulaştıran, kişisel ve toplumsal özgüveni güçlendirici bir eğitimin etkililiğini gözler önüne sermektedir. Bunun yanı sıra, ülkemizde böyle bir araştırmanın gerekliliği ve önemi de açıktır. Ek olarak, bu konuda yapılacak bir araştırmanın Türkiye’de müzik psikolojisi literatürüne ışık tutacağı, Türkiye müzik eğitimi politikasının farklı boyutlar kazanmasında etkili bir rol oynayacağı, müzik eğitime verilen değerin artırılmasında katkıda bulunabileceği, ailelere ve eğitimcilere de yararlı olacağı düşünülmektedir.

Sayıtlar

Bu araştırmada;

1. Verileri destekleyici nitelikteki sözlü ve yazılı kaynakların yeterli bulunduğu
2. Seçilen araştırma yönteminin araştırma için geçerli ve güvenilir olduğu
3. Anketlere verilen cevapların samimi olduğu

temel sayıtlarından hareket edilecektir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümü son sınıf öğrencileri ve Orta Öğretim Kurumları Lise Kısmı son sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

Kurum olarak; Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği A.B.D. ile, zaman olarak, doktora tezleri için ayrılan süre ile, olanaklar olarak, araştırmacının sağlayabileceği maddi katkılar ile sınırlı olacaktır.

Tanımlar

Ergenlik: Çocukluktan yetişkinliğe geçiş devresidir. Ergenlik yaşı önemli derecede değişir fakat ortalama olarak ilk ay hali ikincil cinsel özelliklerin evrimine paralel olarak 13 yaşında ortaya çıkar, erkek çocuklarında daha yavaştır. Bununla birlikte çevre olgunlaşma üzerinde bir etki gösterir. Daha yüksek sosyo-ekonomik gruplardan gelen çocuklar daha erken olgunlaşma eğilimi taşırlar ve erinlik yaşları daha aşağı iner.

Erinlik kızlarda erkeklerden iki yada üç yıl daha erken oluşan fiziksel gelişim bakımından bir hız getirir. Burada zihinsel gelişim bakımından da benzer bir hız var görünmektedir. Sonuç olarak kızlar ergenliğin başında hem beden hem zihin bakımından gelişimin daha ileri bir evresinde bulunurlar. Bununla birlikte, erkek çocuklar bu gecikmeyi kapatırlar ve 16-19 yaş dönemi sonunda genel olarak kızlardan çok daha büyüktürler ve zihin gelişimi bakımından onlara yetişirler (Onur, 1974).

Benlik: Kişinin öznel yanı, bireyin kendisini algılama, değerlendirme, tanıma kısaca kendini kendi gözlükleri ile görme gücüdür (Topses, 1990).

Benlik Tasarımı: Baymur'a göre benlik tasarımı bireyin kişiliğine ilişkin kanıları ve bireyin kendi kişiliği hakkında görüş tarzı olarak tanımlanmaktadır. Özoğlu'na göre benlik tasarımı bireyin kendiliğini ve öz oluşunu içinde yaşadığı çevreden ve diğer benlik ve benliklerden farklılaştıran temel ve belirgin özelliklerin dinamik bir biçimde birey tarafından soyutlanmasıdır.

Enç ise benlik tasarımı kavramını, bireyin ne olduğu ve çevresince nasıl tanındığı hakkında bilinçliliği olarak tanımlamaktadır (Arseven 1986).

Müzik Eğitimi: Bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırmak, bireyin müziksel davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme ve geliştirme sürecidir (Uçan, 1996).

Değişken: Gözlemlenen her bir birimin değişik değerler alan ve alacağı değerler önceden kesin olarak bilinmeyen niteliklerine değişken denir. Anlaşılacağı gibi değişken sözcüğü nitelik ile eş anlamda kullanılmaktadır (Çömlekçi, 1994).

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren, örneklem, veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırma, müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemeyi amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Araştırmada model olarak "Genel Tarama Modeli" kullanılmıştır.

"Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklerin üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir" (Karasar, 1999).

Ayrıca araştırma, örnekleme dahil edilen grubun tutumlarını, fikirlerini, duygu ve düşüncelerini, çeşitli özelliklerini belirlemeyi amaçlayıp, belirlenmiş değişkenler açısından gruplar arası farklar olup olmadığını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle bir alan araştırmasıdır.

Alan araştırmalarında elde edilen verilere dayanılarak değişkenler arasındaki ilişkiler bulunabilir. Buna ek olarak belirli bir özellik yönünden farklı olan deneklerin ölçümleri karşılaştırılarak gruplar arasında fark olup olmadığı belirlenebilir (Hovardaoğlu 2000).

Evren

Bu araştırmanın genel (soyut) evrenini Türkiye'de bulunan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümü son sınıf öğrencileri ve orta öğretim kurumları Lise son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışma evrenini ise merkez, merkezden uzak, merkeze yakın Random (tesadüf) yolu ile seçilmiş Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve ortaöğretim kurumları Lise son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Bu yöntemle, merkez Ankara kabul edilmiş, merkeze yakın Bolu ve merkezden uzak olarak ise Antalya Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve merkez liselerin birinde araştırma sürdürülmüştür.

Örneklem

Araştırma örneklemini Ankara, Bolu ve Antalya Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümleri, Lise son sınıf öğrencileri ile karşılaştırma grubu olarak da Ankara Ömer Seyfettin Lisesi, Bolu Atatürk Lisesi, Antalya Karatay

Lisesinde öğrenim gören ve Lise döneminde müzik dersi almayan eşit sayıda öğrenci grubu oluşturmaktadır.

Araştırma müzik eğitimi alan 57 ve müzik eğitimi almayan 60 olmak üzere toplam 117 öğrenci üzerinde yürütülmüştür.

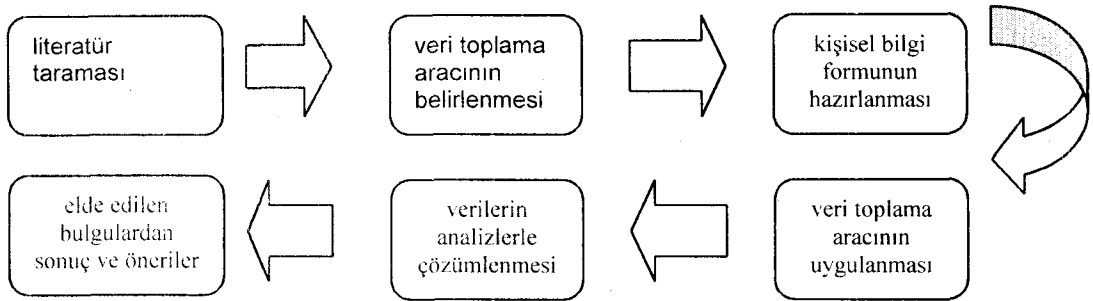
Verilerin Toplanması

Araştırma için gerekli veriler, Türkiye'de bulunan kütüphaneler, bilgisayar ile internet, yurtdışından getirilen makale ve yayınlar aracılığı ile toplanmıştır. Bu amaçla, araştırmanın dayanacağı temel gerçekleri saptamak ve konu ile ilgili yerli-yabancı kaynaklardaki görüşleri derlemek için belgesel tarama tekniği kullanılmıştır.

Öğrenciler hakkında bilgi edinmek ve bağımsız değişkenleri saptamak amacı ile uzman görüşleri doğrultusunda kişisel bilgi formu hazırlanmış ve veri toplama aracı olarak kullanılmıştır (Ek.2).

Öğrencilerin "Benlik Tasarımı" düzeylerini ölçmek için ise Feriha Baymur tarafından hazırlanan Benlik tasarımı envanteri kullanılmıştır (Ek.1). Envanteri uygulayabilmek için Ankara, Antalya, Bolu İl Milli Eğitim Müdürlükleri ile temasa geçilmiş, gerekli izinler alınmış (Ek.3), Araştırmacı tarafından okullara bizzat gidilip, öğrenciler tesadüf örneklem yöntemiyle seçilerek araştırma yürütülmüştür. Uygulama bu okullarda uygun olan sınıflarda, ders öğretmenlerinin gözetiminde yapılmış, denekler veri toplama aracını kendileri doldurmuşlardır. Deneklere araştırmanın amacı, niteliği, verecekleri cevapların gizli tutulacağı ve araştırmacı dışında hiç kimsenin göremeyeceği belirtilmiştir.

Yapılan işlemlerin şematik görünümü şekil 1.1'de verilmiştir.

Şekil 1.1 Araştırma planının şematik görünümü

Benlik Tasarımı Envanteri

Envanter 1968 yılında Baymur tarafından geliştirilmiştir. Toplam 66 sorudan oluşan envanterde, öğrencilerin kullandıkları ifadelerin yanı sıra daha çok Maslow'dan esinlenerek geliştirilen belli başlı öğeler şunlar olmuştur.

- 1- Kendine Saygı
- 2- Kendine Güven
- 3- Kendini Kabul
- 4- Kendi Kendine Yeterli olma
- 5- Bağımsızlık
- 6- İyimser olma
- 7- İnsanlarla iyi ilişkiler kurabilme

Benlik Tasarımı Envanteri Bireyin kendi kendine yanıtlayabileceği uygulanması kolay bir envanterdir. Soru formunun başında kısa bir açıklaması olup, her madde için "tam benim gibi", "biraz benim gibi", "kararsızım", "benim gibi değil" şıklarından oluşur.

Envanter hazırlanırken, Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezinden yaralanan öğrencilerin psikolojik danışma oturumlarında benlik tasarımı ilişki ifadelerden 85 madde oluşturulmuştur. Bu maddeler Psikolojik Sağlığı/Sağlıksızlığı ifade edip etmedikleri hakkında

oturumlarında benlik tasarımı ilişki ifadelerden 85 madde oluşturulmuştur. Bu maddeler Psikolojik Sağlığı/Sağlıksızlığı ifade edip etmedikleri hakkında bir değerlendirmeden geçirilmek üzere psikiyatri ve psikoloji uzmanına verilmiştir. Sonuçta 5 maddelik bir Q. sort testi oluşturulmuştur. Ancak test bu şekliyle bir süre uygulandıktan sonra kullanımı, puanlanması ve gruplara uygulanmasında bazı güçlükler olduğu saptanmış, bu nedenle ölçek envanter formuna dönüştürülmüştür. Envanterde Q. Sort maddelerinin çoğu kullanılmış; yenileri eklemiş böylece, madde sayısı 60'a çıkarılmıştır (Öner, 1997).

Benlik Tasarımı Envanterinin Puanlanması

Envanteri puanlarken yanıt seçeneklerine +2 ile -2 arasında değişen değerler verilmektedir. 33 olumlu ve 33 olumsuz ifadelerden oluşan bu envanteri puanlarken olumlu ifadelerde tam benim gibi yanıtına +2, biraz benim gibi yanıtına +1, kararsızım yanıtına 0, benim gibi değil yanıtına -1, hiç benim gibi değil yanıtına ise -2 puan verilir. Olumsuz ifadelerde is puanlama ters yönde uygulanır. Yüksek puan olumlu düşük puan ise olumsuz benlik tasarımı yansıtır. Envanterin kullanımı için özel bir eğitim gerekmez.

Benlik Tasarımı Envanterinin Geçerliği

Baymur tarafından geliştirilen envanterin 1978 yılında "benzer ölçütler geçerliği yöntemiyle geçerliği araştırılmıştır. Üniversite de okuyan TÜBİTAK bursiyerlerine, "Problem Envanteri" ve "Benlik Tasarımı" envanteri uygulanmış, her iki envanterden elde edilen puanlar arasında -50 düzeyinde ilişki bulunmuştur.

Bir başka çalışmada 48 lise son öğrencisine Durumluluk-Sürekli Kaygı Envanteri ile "Benlik Tasarımı Envanteri" uygulanmış, iki envanter arasında -51 düzeyinde ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca Benlik Tasarımı Envanteri Sonuçları ile Sürekli-Kaygı Envanteri sonuçları arasında 43'lük bir korelasyon

olduğu bulunmuştur. Durumluluk-Sürekli Kaygı Envanteri'nin bazı maddeleri bireyin olumlu ve olumsuz benlik tasarımlarını yansıtmaktadır. Kaygı yükseldikçe tasarım düzeyinin yükselmesi, Benlik Tasarımı Envanteri için geçerlik ölçütü olarak kabul edilmektedir (Öner, 1983) (Topses, 1995).

Benlik Tasarımı Envanterinin Güvenirliği

Envanter bir gruba 3 hafta ara ile iki kez uygulanmış ve Pearson Momentler Çarpım tekniği ile hesaplanan değişmezlik katsayı. 93 olarak bulunmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

İlk aşamada örnekleme seçilen lise öğrencilerinin hakkındaki bilgileri içeren kişisel bilgi formu değerlendirilerek frekans ve yüzde tabloları hazırlanmıştır.

İkinci aşamada müzik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin benlik tasarımı düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan envanter tek tek değerlendirilmiş, öğrencilerin benlik tasarımı puanları saptanmıştır.

Çözümlemenin son aşamasında ise belirlenen değişkenlerin öğrencilerin benlik tasarımı düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla tek yönlü ve çift yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Varyans analizi ikiden fazla ortalamanın testi için kullanılan yeterli bir yöntemdir. Yöntemin temeli farklı kaynaklardan hesaplanan varyansların karşılaştırılmasına dayanmaktadır (Turanlı, Güriş 2000).

Bu araştırmada müzik eğitiminin öğrencilerin benlik tasarımı puanlarına etkisini saptamak amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmış, belirlenen değişkenlerin müzik eğitimi alan ve almayan grupta öğrencilerin benlik tasarımı puanlarına etkisini saptamak amacıyla ise çift yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Konuyla İlgili Yayın Ve Araştırmalar

Bu alt başlık altında yapılan literatür taramasını sonucunda, araştırma konusu ile doğrudan ve dolaylı olarak ilgili önceden yapılmış çalışmaların ve yayınların özet bir dökümüne yer verilmiştir.

1. Music Education and student self-concept (Müzik eğitimi ve öğrencinin benlik tasarımı) Makale, Jeanne Wrasman Reynolds (1992) tarafından South Florida Üniversitesinde yazılmıştır. Makalede, müzik eğitimi ile benlik tasarımı arasındaki ilişkiye yönelik literatürün geniş bir araştırması özetlenmektedir. Taranmak üzere seçilen literatür, özellikle müzik eğitimi ve benlik tasarımı arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalarla ve yayınlarla sınırlandırılmıştır.

Reynolds'un makalesinde taranan araştırmalar ve bulgular iki grupta toplanmaktadır.

- Müzik eğitiminin öğrencinin genel benlik tasarımına etkisine ilişkin araştırmalar.
- Müzikal benlik tasarımı yani müzik yeteneğinin benlik tasarımı ile ilişkili araştırmalar.

Müzik Eğitiminin Öğrencinin Genel Benlik Tasarımına Etkisine İlişkin Araştırmalar

Nolin ve Vonder Ark, (1977) tarafından yapılmış bir araştırma, müziğe karşı tutum, benlik tasarımı ve sosyo-ekonomik durumu araştıran bir projedir. Araştırmada Cooper Smith, (1967) Benlik tasarımı envanteri kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, bando ve koro öğrencilerinin bandoda ve koroda olmayan öğrencilere göre benlik tasarımı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırma; çalışma, ekonomik durum, müziğe karşı

tutum ve benlik tasarımı birliktede düşünülmesi gerektiğini işaret eden bir araştırma olması bakımından önemlidir.

Nolin, Newman ve Vonder Ark, (1980) tarafından yapılan başka bir araştırmada ise Midwester'deki 16 ilk okulda 3, 4, 5 ve 6. Sınıf öğrencileri arasında müziğe karşı tutum, benlik tasarımı ve sosyal statü arasındaki ilişki incelenmiştir. Bulgular şu sonuçları çıkarmıştır :

- Müzikle ilgili aktivitelere karşı beklenen tutumda cinsiyetin ve benlik tasarımı önemli sayılabilecek bir ilişkisi olduğu saptanmıştır.
- Sosyo-ekonomik düzeyi orta seviyede olan öğrencilerin düşük ve yüksek seviyedeki öğrencilere oranla müziğe karşı önemli derecede pozitif tavır içerisinde oldukları görülmüştür.
- Sonuçlar benlik tasarımı sınıf içerisindeki müzik aktivitelerine ve deneyimlerine karşı tutumu önemli derecede etkileyen bir unsur olduğunu göstermiştir.

Hylton, (1981) tarafından yapılmış bir başka araştırmada lise öğrencilerindeki koro faaliyetlerine katılmanın onlar için önemi araştırılmıştır. Her ne kadar Hylton'nun bu araştırması müzik ve benlik tasarımı arasındaki ilişkiyi inceler nitelikte olmasa da bulgular koro türü faaliyetlere katılmanın öğrencinin benlik tasarımı seviyesinde etkili olduğunu göstermektedir.

Hendersen, (1983) tarafından yapılan bir araştırmada 18 saatlik müzik terapi derslerinin, ergenler arasında benlik tasarımı ve müziğe karşı tutumlarına olan farklılıkları incelenmiştir. Araştırmada kontrol ve deney grupları Random (tesadüfi) yöntemi ile seçilmiş, kontrol grubuna hiçbir müzik terapisi verilmemiştir. Ölçümler için Cooper Smith Özgüven Envanteri uygulanmış, 18 saatlik müzik terapileri sonucunda , deney öncesi ve deney sonrası, ne

kontrol ne de deney grubunun benlik tasarımı düzeyleri arasında önemli bir fark bulunamamıştır.

Likart tarafından lise öğrencilerinde koro faaliyetlerine katılmanın öğrencilerin benlik tasarımı düzeylerine etkisinin incelendiği bir başka araştırmada ise kesin cevapları olmayan, kişiden kişiye cevapları değişebilecek sorulardan oluşan bir envanterin verilerinden hareket edilmiş; envanter 673 lisede 14 farklı gruba uygulanmıştır. Sonuçlar 6 kategoride incelenmiştir. Bu 6 kategorinin en az 3'ü kendine güvenme, iletişimsel, bütünleştirici başarı ile ilgilidir. Buna ek olarak, bu çalışmanın psikolojik boyutu doğrudan benlik tasarımı ile ilgilidir. Araştırma sonucunda koro katılan grup üyelerinin koro ile ilgili izlenimlerinin oldukça olumlu olduğu ve “kendimi daha iyi tanımama yardımcı oldu, kendimi daha rahat hissetmemi sağladı, kendimle barışık olamama yardımcı oldu” gibi ifadeler kullandıkları görülmüştür.

Müzikal Benlik Tasarımına İlişkin Araştırmalar.

Asmus, (1985) tarafından müzikte başarı ve başarısızlığın nedenleri hakkında öğrenci inanışlarına yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada 118 adet 6. sınıf öğrencisi örneklem olarak alınmış, öğrencilerin çoğu müzikteki başarı ve başarısızlığın nedenleri olarak yetenek ve çabayı göstermişlerdir.

Austin tarafından yapılmış diğer bir araştırmada ise 252 adet 5. ve 6. sınıf öğrencisinin müzikte yetenek ve beceri gerçekleştirme isteği ve bu konudaki inançları hakkında bilgi edinmek amacıyla Schmitt (1979)'in müzik özsaygı envanteri kullanılmış, sonuçlar bireysel farklılıkları ortaya çıkarırken, müzikal özsaygının bayanlarda daha yüksek düzeyde bulunduğunu, müzikal özsaygı puanlarının okul dışındaki veya okul içindeki müzik etkinliklerine katılımı önemli bir gösterge olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Müzik yarışmaları ile müzikal benlik tasarımı arasındaki ilişkinin ilkökul öğrencileri üzerindeki etkilerinin incelendiği bir araştırmada yine Austin, (1988) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tesadüfi olarak 44 adet 5. ve 6. Sınıf öğrencisini bir solo yarışmaya sokmuş, "Scim" tarafından hazırlanan bir testle yapılan ölçümler sonucunda öğrenciler arasında benlik tasarımına ilişkin önemli artışların olduğu gözlemlenmiştir.

Hedden, (1982) tarafından yapılan bir araştırmada 144 orta düzey müzik öğrencisi incelenmiş, müzikal benlik tasarımının müzik başarısı üzerindeki etkileri saptanmaya çalışılmıştır. Sonuçlar olumlu müzikal benlik tasarımının, müzik başarısı üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Klinedinst, (1989) tarafından, yeteneğin müzikal benlik tasarımına, performansın müzik başarısına, öğretmenin öğrencinin müzik derslerindeki başarısına olan etkisini ortaya koymak ve ayrıca çalgıya yeni başlayan öğrencilerin bellek gücünü saptamak amacıyla, 205 adet çalgıya yeni başlayan 5. Sınıf müzik sınıfı öğrencisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin müzik etkinliklerine katılmalarının müzikal benlik tasarımını olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

Pogonowski, (1985) tarafından uyumlu müzik müfredat programı adı verilen (tüm öğrenciler için uygun, aynı zamanda onlara zorlayıcı görevler verecek, şarkı söyleme, çalgı çalma ve beste yapma, müzik dinleme gibi derse aktif bir şekilde katılmalarını sağlayıcı) bir program geliştirilmiştir. Öğrencilerin bu tür bir programla yapılan müzik dersinde, müzik derslerine karşı daha olumlu bir tutum sergileyecekleri iddia edilmiştir.

Asmus tarafından yapılan ve 4 ile 12. Sınıflara devam eden 589 öğrencinin örneklem alındığı bir araştırmanın sonucunda müzikte başarı ve başarısızlığın sebepleri incelenmiştir. Öğrenciler tarafından başarısızlığın sebepleri %80 oranında kendilerinin yetenek ve çabaları ile ilgili özelliklerinde saklı olduğu sonucu bulunmuştur. Ayrıca kızların erkeklere oranla

yeteneklerine daha çok güvendikleri, yaş ve sınıf ilerledikçe müziğe karşı harcanan çabanın azaldığı görülmüştür. Özellikle de 6. ve 7. sınıflarda müziğe karşı ilginin azaldığı ve öğretmenlerin müzik dersine öğrencinin ilgisini çekmekte zorlandıkları belirtilmiştir.

Chandler, Chiarella ve Auria (1988)'nin 234 lise bando grubu ve orkestra grubu öğrencileri arasında yaptıkları bir araştırmada ise şu bulgular ortaya koyulmuştur. Müzikte başarıyı kendi performansları ile kazanabileceklerini düşünen öğrencilerin bando ve orkestra çalışmalarında karşılaştıkları zorluklara karşı daha hazırlıklı oldukları saptanmıştır.

2. The Effect Of Music Contest Format On Self-Concept, Motivation Achivement, and Attitude Of Elementary Band Students (Müzik Yarışmalarının Başlangıç Bando Öğrencilerinin Öz güven, Motivasyon, Başarı ve Davranışları Üzerine Etkisi) James R. Austin University Of Iowa 1988Volüme 36. No:2 Makalede, Müzik yarışmalarının öğrenciler üzerindeki etkileri çeşitli yönlerden incelenmiş, çeşitli araştırma bulguları ortaya konmuştur. Bunlardan Wood'un araştırması ilginçtir. Wood, (1973) solo ve koro yarışmalarıyla özsaygı puanları arasında olumlu bir ilişki ortaya çıkarmıştır. Araştırmada koro yarışmalarında başarıma isteğiyle, öğrenci başarıları arasında olumsuz bir ilişki bulunduğu saptanmıştır.

3. The Effects Of Arts And Music Education On students Self-Concept (Sanat ve Müzik Eğitiminin Öğrencilerin Benlik Tasarımları Üzerindeki Etkileri) J.Trusty and G.M. Oliva, (1994) Makalede; Dil edinme, kavram geliştirme, çözümsel düşünme yeteneği ve sosyal becerilerle ilgili 57 araştırmanın bir değerlendirmesi yapılmış, araştırma sonuçlarına göre müzik eğitimi ile benlik tasarımı düzeyinin arttığı, çocukların ve gençlerin duygusal ve sosyal gelişimindeki ölçülebilir olumlu sonuçların ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

4. Müzik Eğitimi Alma, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Değişkenlerine Göre Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Uyum Düzeylerinin İncelenmesi; Konulu bir araştırma Dr. Aysel Köksal, (2000) tarafından Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde yapılmış bir doktora tezidir. Araştırmada müzik eğitimi alan ve almayan ergenlerin empatik becerileri ve uyum düzeylerinde cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerinin farklılığı neden olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma 206 ergen üzerinde yapılmış, alınan örneklem grubuna "Empatik Beceri Ölçeği-B Formu" ve "Hacettepe Kişilik Envanteri" uygulanmıştır. Elde edilen veriler "Çift Yönlü Varyans Analizi" ve "Korelasyon Katsayısı Önemlilik Testi" ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda müzik eğitimi alıp almamanın, cinsiyetin ve sınıf düzeyinin ergenlerin empatik beceri puanları üzerinde istatistiksel açıdan önemli bir farklılığa neden olmadığı bulunmuştur. Müzik eğitimi alıp almamanın ergenlerin kişisel ve genel uyum puanları üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı saptanmıştır.
5. Psikolojik Sağlığın Önemli Bir Ölçütü; Kendini Kabul "Ergenlere Yönelik Bir Araştırma" Dr. T.Fikret Karahan, (1998) tarafından 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde yapılmış, araştırmada ergenlerin kendini kabul düzeyleri, çeşitli bireysel, ailesel ve eğitimsel değişkenler açısından incelenmiş, örneklem olarak 1995-1996 öğretim yılında devlet lise ve dengi okullarına devam eden öğrenciler alınmıştır. Konuya ilişkin olarak okul içi sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılan öğrencilerin kendini kabul düzeyleri diğer öğrencilere oranla daha yüksek çıkmıştır.
6. "İlköğretim Okulu II. Kademe Resim-İş Derslerinde Güdüleme ve Müziğin Benlik Kavramının Gelişimine ve Öğrenci Başarısına Etkileri" konulu yüksek lisans tezi, Hülya ŞİMŞEK tarafından Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2000 yılında hazırlanmıştır. Araştırma deneme modelinde bir araştırmadır.

Örnekleme olarak ilköğretim okulu II. Kademe normal 8. Sınıflarda yansız atama yolu ile oluşturulmuş iki grup belirlenmiş, deney grubu ve kontrol grubu olarak seçilen öğrencilere amaca uygun hazırlanmış ön test uygulanmıştır. Daha sonra ise deney grubuna 8 hafta boyunca güdüleme ve müzikle resim yöntemi uygulanarak dersler yürütülmüştür. Deney sonunda her iki gruba son test uygulanmış ve aradaki fark saptanmıştır. Uygulanan test "Pier-Harris Children's Self Concept Scale" adı altında çocuklardaki benlik kavramını ölçmeye yarayan bir testtir. Deney sonucunda güdüleme ve müzikle resim yönteminin öğrenci başarısına, benlik kavramının ve kişiliğin gelişimine etkisinin olumlu olduğu görülmüştür.

7. "Sanat Eğitimi Alan ve Almayan Orta Öğretim Öğrencilerinin Denetim Odağı ve Kişisel Yönelimlerinin Karşılaştırılması" konulu yüksek lisans tezi, 9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda Arzuhan CENGİZ tarafından 1996 yılında hazırlanmıştır. Araştırmada normal liselerde ve güzel sanatlar liselerinde okuyan öğrencilerin denetim odakları ve kendini gerçekleştirme düzeylerini etkileyen etmenler incelenmiştir. Araştırmanın evrenini İzmir ili ve çevresinde öğrenim gören 475 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, kişisel yönelim envanteri, denetim odağı ölçeği kullanılmış, sonuç olarak sanat eğitimi alan öğrencilerin çoğunlukla içten denetimli oldukları, cinsiyetin normal lise öğrencilerinin kendini gerçekleştirme düzeylerinde kızların lehine daha yüksek olduğu, sanat eğitimi alan ve almayan öğrenciler arasında zamanı iyi kullanma açısından fark olmadığı saptanmıştır.

2.BENLİK, BENLİK TASARIMI VE MÜZİK EĞİTİMİ

2.1. Benlik

Benlik kavramının tanımlanmasında yapılan literatür araştırmaları sonucu kavramın çok çeşitli tanımları olmakla birlikte benlik kavramını; “kişinin kendine yönelik olarak yaptığı betimlemeleri” olarak tanımlamak mümkündür.

Bir anlamda bireyin kendi benliğinin, başka bir deyişle kendi kimliğinin farkında olmasıdır (Pişkin, 1999).

Kişi doğduğu andan başlayarak yaşadığı toplumun bir parçası olduğunu, ancak çevresindeki insanlardan farklı özelliklere sahip, onlardan ayrı bir kişi olduğunun farkına varır. Kendi bedenindeki duyularla yaşadığını ve kendi fiziksel ve ruhsal yeteneklerini keşfeder. Zamanla kendini algılayarak toplum içerisindeki yerini ve statüsünü tanımaya başlar.

Bu kendini tanıma süreci bireyin, "bir insan olarak nitelikleri, yetenekleri, amaçları, inanışları, ahlak yükümlülükleri ve bilinçli olarak elde ettiği değerleri demektir" (Jersild, 1979).

Baymur (1973)'a göre benlik bireyin kişiliğini büyük ölçüde etkilemekle birlikte kişilikten biraz farklı bir anlam taşımaktadır, insan kişiliğinin bazı özelliklerinin, kendisi bile farkında değildir. Bazıları üzerinde ise yanlış bilgiye sahip olabilir. İşte benlik kendi kişiliğimize ilişkin kanılarımız ve kendi kendimize bakış açımızdır. Bu açıdan benlik, kişiliğin öznel yanı olarak tanımlanabilir. O halde benlik bireyin özellikleri, yetenekleri, değer yargıları amaç ve ideallerine ilişkin kanı ve görüşlerinin bütünüdür.

Topses (1992)'e göre ise benlik, “kişiliğin bir çekirdek alanıdır. Ben neyim, ne yapabilirim, kendimi nasıl değerlendiriyorum, yaşam içindeki benim değerim ve benzeri soruların yanıtları, benliğin tanımları olarak ortaya çıkarlar. Bunlar bir anlamda, bireyin kendini kavramasıdır. Yetenek amaç,

yükümlülük ve ilgilerinin bilincinde olmasıdır. Benlikte belirli bir düşünce unsuru da vardır. İsteklerini, yeteneklerini, güdülerini irdeleyen, değerlendiren sınavan bir düşüncedir bu”.

Psikolojik araştırmaların çoğunda farklı boyutları ele alınan benlik kavramının, genel olarak taşıdığı tüm anlamlarının, bireyin kendince nasıl tanındığı, kendisi hakkındaki özelliklerin karmaşık bir betimlemesinden oluştuğu söylenebilir.

Benlik psikolojisi ile ilgilenen kuramcılar, benlikle ilgili oldukça ilginç görüşler ortaya atmışlardır. Ancak bunlar arasında bir grup kuramcı (Lency 1945, Rogers 1951, Snygg ve Combs 1949) bilinçli benlik kavramının (Conscious Self - Concept) insan davranışı üzerindeki belirleyici rolünü ısrarla vurgulamıştır. Bu kuramcılara göre insanın çevresi hakkındaki algılarını ve kendisiyle çevresi arasındaki ilişkilere ilişkin görüş ve algılarını bilmeden, insan davranışını anlama ve kestirme olanağı yoktur. (Wylie, 1965) Benlik kavramı bireyin davranışını düzene koyma ve bireyi yönetme gibi (Baymur, 1973) çok önemli işlevlere sahiptir. Bir başka deyişle benlik kavramı, bireyin davranış ve uyumunu yöneten bir grup süreçler olarak görülmektedir (Özoğlu, 1975) (Can, 1991).

Bacanlı (2000)'ya göre benlik; “kişinin kendini tanıması, içsel durumlarının farkında olması, kendisi ile ilgili düşünceleri ve metakognisyonlar (nasıl düşündüğünü düşünme), manevi duyguların farkındalığı gibi özellikler içerir. Bu zekaya sahip kişiler kendilerini nesnel bir şekilde değerlendirebilirler. Kendilerinin ne olduklarının, ne yaptıklarının, ne istediklerinin, ne yapmaları gerektiğinin farkındadırlar. Kişinin bu şekilde kendini tanıyarak, objektif bir şekilde değerlendirmesi, onun hayatı boyunca mutlu ve dengeli bir birey olarak yaşamasının temelini oluşturur”.

Bireyin fiziksel özellikleri ile yakın ilişkisi bulunan, kendine saygı ve değer verme duygusu, benlik bilincinin dinamik görünümlerinden birini oluşturur, bireyin kendi kişiliği üzerindeki yargılarını yaratır (Tolan, 1985).

Psikanalitik yaklaşımda ise benlik daha karmaşık ve daha kapsamlı bir yapı olarak ele alınır. Benlik, ego, id ve süper egoyu kapsayan bir yapıdır. Freud'e

göre id, ilkel benliği; süper ego ise sosyal benliği temsil eder (Öner, 1985) (Ersanlı, 1988). Ego kişiliğin büyük ölçüde bilinçli yanısıdır ve insanın kendi benliği üzerindeki bilinçli bilgisi anlamını taşır. Psikanaliz literatüründe benlik yerine egonun ele alındığı görülmektedir (Bacanlı, 1997).

Ünlü eleştirmen George Herbert Mead, sosyal bir nesne olarak benlik başlığını taşıyan makalesinde bu konuda şöyle demiştir;

"Benlik, iletişim süreci içinde oluşan bir kavramdır. Ancak iletişim içinde insan kendi içinden çıkıp, sanki diğerlerinin gözü ile kendine bakabilmektedir. Sadece kendine değil, başkalarına da başkalarının gözü ile bakabilmeyi öğrenir. Böylece bu etkileşim ağı içinde benlik ortaya çıkmaya başlar. Benliği toplumsal yaşantının dışında düşünmek olanağı yoktur. Toplumsal yaşantının olmadığı, yani iletişim olmayan yerde benlik bilincinin oluşacağını düşünemeyiz. Benlik bir kez oluştuktan sonra bireyler uzun yalnızlık sürelerine dayanabilirler. Çünkü birey bir arkadaş olarak kendini kullanabilir. Benlik oluştuktan sonra kişi diğerleri ile olduğu gibi kendisiyle de iletişim kurabilir. Kendisi ile kurulan iletişim sonsuza dek sürmez, mutlaka bir süre sonra bu iletişim başkaları ile kurulan toplumsal iletişim biçimine dönüşmesi gerekir. Yoksa kişilerde akıl hastalığı belirtileri ortaya çıkar" (Mead, 1970) (Cüceloğlu, 1996).

Eisenberg ve Delaney (1998)'a göre ise benlik kavramı, bir kişinin kendi kimliğiyle ilgili görüşüdür. Genel olarak bu terim bireyin dünyaya ayak uydurabilmesini ve önemli yaşam amaçlarını belirtir.

Bütün bu bilgilerin ışığı altında, bireyin kişiliğine temel şeklini veren benlik, psikolojik sağlığın sürekliliği, güdülerini denetleme, düzenleme, diğer insanlarla sağlıklı ve dengeli ilişkiler kurma, topluma ve yaşanılan çevreye uyum sağlama, algılama, düşünme, karşılaştırma, çıkarsama yapma ve yaşamsal amaçları belirleme açısından büyük önem taşımaktadır.

2.2. Benliğin Önemi

Benlik kavramı insanın dengeli, sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürdürebilmesi açısından önemlidir. Çünkü benlik, içimizde kendimizi izleyen, yargılayan,

değerlendiren ve davranışlarımızı düzene koyup, bizi yöneten bir güçtür. İnsan, yaşamı boyunca kendisi için geliştirdiği benlik algısının doğrultusunda yaşar ve bu benlik düşüncesiyle gerçek yaşantıları arasında tam bir tutarlılık kurabilirse kendini o derecede mutlu ve huzurlu hisseder. Buna koşut olarak da kendine olan saygısı, güveni ve mutluluğu da gelişir.

Benlik ile ilgili yapılmış araştırmaların çoğunda benlik kavramının insan yaşamının farklı yönlerini büyük ölçüde etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Bunlardan en önemlilerinden birisi de çocuğun okul başarısını en az zeka kadar etkilediğidir. "Çoğu zaman yeteneği ölçüsünde başarı gösteremeyen kişilerde kendilerinin bir şey yapamayacaklarına inanan olumsuz bir benlik kavramının gelişmiş olduğu görülür" (Baymur, 1973). Bu açıdan bakıldığında da kavramın önemi gözler önüne serilmektedir.

2.3. Gerçek ve İdeal Benlik

Bireyin gerçek benliği, belirli zaman ve durumlarda var olan yetersizlik, yeterlilik özellikleriyle kabul edilen benliğidir. İdeal benliği ise, bireyin olmak istediği, beklenti ve özemlerinin geliştirdiği benliktir. Genel olarak her bireyde bu iki benlik tipi yada belirtisi de bulunur. Bireyler var olan gerçek benliklerinin üzerinde olmak istedikleri benlik tipine beklenti ve özlem duyarlar (Baymur,1973). Bir bireyde, gerçek ve ideal benlik arasında farklılıklar olması normaldir. Fakat bu iki benlik arasındaki uçurumun büyük olması, bireyin sürekli idealleştirilmiş bir dünyada yaşamak istemesi onu bunalıma götürerek kişiliğinde derin eksiklikler yaratacaktır. Kişide ideal benliğin hiç olmaması ise bireyin geleceğe ilişkin gelişim şansını azaltarak kişilik gelişimi açısından zararlar oluşturacaktır.

Benliğe ait her parça pozitif yada negatif bir değere sahiptir. Pozitif değerli benlik parçaları geliştirici yaşantıya açık, negatif değerli olanları ise geliştirici yaşantıya kapalıdır. Eğer bunlardan birine fazla önem veriliyorsa, o yetenekle

ilgili başarı benliğe saygıyı yükseltirken, o yetenekle ilgili başarısızlık benliğe saygıyı düşürür (Kılıçcı 1992).

Rogers ise ruh sağlığını geçek benlik ve ideal benlik bağdaşımını esas alarak açıklamaktadır. Ona göre bireylerdeki uyumsuzluk davranışları bireyin olduğu ve olmak istediği benliği arasındaki farkın büyüklüğü sonucu ortaya çıkmaktadır (Corey 1982). Benlik ve ideal benlik arasındaki bir farkın olması kaçınılmazdır. Hatta bireyi güdüleyici olması bakımından da sağlıklı ve istenen bir durumdur. Bununla birlikte gerçek benlik ve ideal benlik arasındaki fark çok büyükse yada ideal benlik erişilemeyecek düzeyde ise gerçekçi olmayan bireysel özellikleri içeriyorsa, psikolojik bir bozukluk kendini gösterecektir (Gough, Fioravanti ve Lazzari 1979) (Ersever, Akkoyun 1989).

2.4. Benliğin Gelişimi

Bireyin davranışlarını, uyumunu ve tüm kişilik işlevlerini düzenleyen ve yöneten önemli bir kişilik boyutu olarak benlik kavramının gelişimi konusu, gerek psikolog gerek sosyologların sürekli olarak ilgi alanını oluşturmuştur.

Benlik kavramının oluşumuyla ilgili kuramsal görüşler de olduğu gibi, bu konudaki araştırmalarda da, ailesel değişkenler üzerinde önemle durulduğu görülmektedir. Benlik kavramının gelişimi bireyin çevresi ile olan yaşantılarını algılayış biçimlerine göre oluşan dinamik bir süreçtir (Can, 1991).

Bu bağlamda, bireyde benlik kavramının,sonradan kazanılan bir olgu olduğu söylenebilir. Çocuk doğumundan itibaren çevresiyle etkileşimi sonucu kendi yeteneklerinin ve sınırlılıklarının farkına vararak, kendisinde belirli bir benlik imgesi geliştirir. Yaşadığı olay ve deneyimlerle ayrıca, çevresinde onunla ilişki kuran kişilerin etkileri ile giderek gelişen bu süreç ,sonuç olarak bireyin benliğini oluşturur. “Başka bir deyişle, uzun ve güç bir oluşum sonucu belirginleşmeye başlayan benliğin en etkin ögesi, sosyalleşme sürecinde yaşadığı tüm olay ve deneyimlerdir” (Tolan, 1985).

Sonuç olarak,bireyin kazandığı deneyimler ve çevresindeki insanlarla olan etkileşimi, yaşamı boyunca gelişerek derinleşir ve kendi benliği hakkındaki düşüncesinin şekillenmesini sağlar.

2.5. Ergenlikte Benliğin Gelişimi

Ergenlikte benlik kavramı, ergenin içinde bulunduğu anı, geçmişi ve gelecekteki tepkilerini etkileyen bir bütündür. Ergenler bireylerin ilk çocukluk dönemlerindeki gibi nasıl kalıplaşmış yargılarla tanımlanamazsa, onlardaki benlik kavramları da belli kalıp yargılarla tanımlanamaz. Ergen doğal olarak, Aile sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet, eğitim ve kültür gibi değişkenlerden etkilenecek, doğal olarak benlik algısı da bu değişkenlere göre şekillenecektir.

Örneğin, "orta sosyo-ekonomik düzeyde yetişen bir ergenin benlik kavramı doğal olarak, ekonomik ve toplumsal yönlerden yoksun kalarak yetişen bir ergenin benlik kavramından çok farklı olacaktır" (Onur,1987).

Bu dönemde birey kendisini tanımlarken psikolojik ve sosyal ilişkisel kavramların kullanımı çoğalmakta, benliğin, bazı sonuçların nedeni olan bir özne olarak var olduğuna inanç da artmaktadır. Bu gelişmelere koşut olarak, benliğin farklı görüntülerinin iç tutarlılığa sahip bir sistem halinde bütünleşmesi de göze çarpmaktadır. Ergen bu dönemde kendinin farkında olduğunun da farkına varmaktadır. Benliğin farkında olma, hem ergenlerde ortaya çıkan dramatik, fizyolojik değişimlerden hem de onlardan bir sosyal role bağlanmaları doğrultusundaki ani beklentilerden dolayı, bu dönemde doruk noktasına ulaşmaktadır (Domon ve Hert 1982, Horter 1983) (Gabay, 1996).

Ergenin benlik kavramını geliştirebilmesi için zaman, deneyim ve ilişkileri kapsayan deneme sürecine gereksinimi vardır. Genç bu süreç içinde kendi benliğine ilişkin deneyimlere girer. Bu deneyimler genel olarak gencin ömür

boyu alabileceği sorumlulukları kapsar. Böylece genç kendi benliğini bulma olanağını elde etmiş olacaktır (Muuss, 1985) (Ersanlı, 1988).

Rosenberg (1979)'a göre ergenler sosyal kişilik özelliklerine, çocuklardan daha fazla önem verirler ve kimlik geliştirme isteklerine bağlı olarak benliklerini denetim altında tutma istekleri daha etkilidir. Ergenlik döneminin bir başka ayırıcı özelliği ise, benlikle ilgili bilginin kaynağının anne-babadan doğrudan ergenin kendisine geçmesidir. Çocuklar kendilerini en iyi anne-babalarının tanıdıklarını söylerken, ergenler kendilerini en iyi kendilerinin tanıdığını belirtmektedirler (Gabay, 1996).

Ergenlik çağıının ilk yıllarında, ergenler, hızla değişen büyüyen bedensel görünüşlerine karşı eleştirici bir tavır takınırlar. Bu eleştirilerinin sonunda ergenlerin çocukluk yıllarında geliştirdikleri fiziksel benlik kavramları sarsıntıya uğrar. Diğer yandan yine hızlı gelişimleri yüzünden uğradıkları başarısızlıklar onların psikolojik benliklerini de sarsar, kendilerini daha önce yeterli gördükleri bir çok işlerde yetersiz görmeye, birçok etkinliklere girişme isteğinde yeterli cesareti bulamamaya başlarlar. Bir yandan da geliştirdikleri ideal benliğe uygun davranarak başkalarını kendilerine hayran bırakma gereksinmesi içinde olurlarken, öte yandan, yeterlilikleri ve gelişim düzeyleri yönünden bilinçlerinde hedefledikleri ideal benliğe uygun davranmaları mümkün olmadığından bir bocalama ve karamsarlık içine düşerler (Başaran, 1966).

Ergenlik dönemi, içeriğinde bir çok sorun taşımasına karşılık, ergen bu dönemde öz kimliğine yol açacak olan benlik gelişimini tamamlamak durumundadır. Benlik sınırlarının belirgin olmayışı ise ergenlikte benlik çatışmalarına neden olmaktadır (Yörükoğlu 1986). Buna ek olarak benliğin ayırıcı, bütünleştirici ve birleştirici işlevlerinin gelişmemesi de benlik çatışmasına neden olmaktadır. Sonuçta bir takım kişilik bozuklukları ortaya çıkmakta ve uyum bozulmaktadır (Köknel, 1994) (Karahan, 1998).

“Benlik çatışmalarının ağır yaşandığı durumlarda ise psikotik belirtiler, intihar eğilimi, anksiyete, alınganlık, yaşamdan zevk almama, kuşkuculuk, eleştiriyi kabullenememe, yüzeysel ilişkiler, sürekli haksızlığa uğradığı düşüncesi gibi sağlıklı benlik tutumları yaygın olarak görülmektedir. Bu durumda birey, benlik çatışmasından kurtulabilmek için topluma sırt çevirerek, bütün toplumsal değerleri yadsıyabilmekte, uyuşturucu maddelere yönelebilmekte ya da karşıt kültür oluşturan topluluk ya da çetelere (hippiler, punklar, heavy-metalciler gibi) katılabilmektedir” (Yörükoğlu, 1986) (Karahan, 1998).

Bütün bu yaşanan çatışmaların yanı sıra, Ergenlerden bu dönemde, Ana babalarından duygusal ve davranışsal olarak süreç içinde bağımsızlaşma, daha özerk ve özgüvenli olma, sosyal ve ekonomik bağımsızlık ve yaşama ilişkin dengeli-olumlu bir bakış açısı geliştirebilme gibi kendilerini yetişkinliğe hazırlayacak bazı adımlar atmaları beklenir (Şahin, Güvenç 1996).

Bu bağlamda,ergenlik döneminde kazanılacak olan benlik algısı ve benlik tasarımı da bireyin yaşamını şekillendirici özellikler taşıyacaktır.” Eğitimin amaçlarından birisi de bireyin kendi benliğine karşı daha gerçekçi ve olumlu bir tutum edinebilmesine yardımcı olmaktır. Ergenin gelişen benlik kavramı kendi benliğini değerli ve yeterli bulma duygularıyla yakından ilgilidir” (Onur,1987). Buna bağlı olarak,ergenlik dönemini içine alan orta öğretim döneminde, verilecek olan eğitimin niteliği de ayrıca önem taşımaktadır.

2.6. Benlik Tasarımı

Genel bir kavram olarak benlik tasarımıyla aynı anlama gelen çok sayıda terim ve tanım vardır. Örneğin literatürde benlik tasarımı belirli zamanlarda kendini planlama, kendini temsil, kendini tanımlama, kendini anlama, kendini önemseme ve kendini değerlendirme terimleriyle tanımlanmaktadır. Genel anlamda tanımlandığında benlik tasarımı kendimize dönük algılardan oluşmaktadır.

Burns'a göre (1979) benlik tasarımı duygularımızı, hatta kendimizi tanımlama ile ilgili algısal bütünlüğümüzü içeren bir psikolojik varlıktır. Dış ortamlarda onu davranış ve kişisel özelliklerimizle, içsel yaşantımızda ise kendimiz ve

dışımızdaki dünya ile ilgili duygularımızla belli ederiz. Psikolojik olarak benlik tasarımı, tamamen kişinin kendisine dönük algıları ve başkalarının onu anlaması üzerinde etkilidir. Aynı zamanda toplumu anlamayı, akademik başarıyı ve okula yönelik davranışları ve buna benzer etkinlikleri düzenler (Kobal, Musek 2001).

İnsanın kendini tanıması, sınırlılıklarının ve yeteneklerinin bilincinde olması şüphesiz ki ona sağlıklı bir kişilik sağlayan, kişiyi yücelten bir kazanımdır. "İnsan kendisini tanımakla yalnız özünü değil, insanlığın tümünü, yaşamın tümünü daha iyi anlayabilecek, mutluluğun anahtarlarını eline geçirebilecektir" (Tolon, İsen, Batmaz 1984).

Benliğin içinde duygular da vardır. Hislerin algılanması, kavranması benlik tasarımı dile getirmenin ipuçlarıdır. Böylece benlik tasarımı kavramı, bireyin kendi duygu ve düşüncelerine ilişkin bir değerlendirme tasarısıdır. Bu tasarımda, tutum, ilgi, beğeniler bulunur.

Kimi kere, tutumlar, değerler, tavırlar belirli bir benlik tasarımında toplanır. Belirli bir kararlılıkla odaklaşır. Bu kararlılık giderek benlik inancına dönüşür (Topses, 1990).

Baymur (1973)'a göre benlik tasarımı, bireyin kendi benliğine ilişkin algıların, değerlendirmelerinin, kendini algılayış biçiminin bileşkesidir.

Sosyo-psikolojik bir nitelik olan benlik tasarımının gelişimi incelendiğinde, bireyin doğuştan getirdiği refleksler ve içgüdüler dışında, bu özelliklerin sonradan öğrenilmiş birer davranış olduğunu görürüz. Bireyin sosyal içerikli bütün davranışları bireyin toplumsallaşması süreci içinde gelişir ve şekillenir. Bireyler aynı sosyal çevre içinde büyüseler bile, toplumu oluşturan bireyler arası etkileşimleri farklı biçimlerde ve derecelerde algılayıp yorumladıklarında benlik tasarımlarının gelişme düzeyleri ve benliğin şekillenmesi de farklı olmaktadır.

Benlik tasarımı, bireyin kendi kendini değerlendirme biçimi ile başkalarının kendi benliğini değerlendirme biçimlerinin etkileşimi sonucu gelişir. Bireyin geliştirdiği olumlu ve olumsuz benlik tasarımı, onun girişimciliğini, yaratıcılığını, ilgi ve yeteneklerini, geliştirici gücünü, başarı güdüsünü doğrudan etkileyecektir.

Mc Candless (1961), benlik tasarımı, bireyin beklentiler sistemi bu sistemin birey tarafından değerlendirilmiş biçimi olarak ifade etmektedir. Yine benzer bir yaklaşımla, Perkins (1958), benlik tasarımı, bireyin kendini tanımlama sürecindeki algıların, inançların, duyguların ve değer yargılarının örgütlenmiş bütünlüğü olarak açıklamaktadır. Bunları destekler doğrultuda ise , Enç (1974), benlik tasarımı, bireyin, ne olduğu ve çevresince nasıl tanındığı hakkında bilinçliliği olarak tanımlanmaktadır (Arseven 1986).

Benlik tasarımı "Genel Benlik Tasarımı" adı altında önce ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan birisi "Akademik Benlik Tasarımı" diğeri ise "Akademik Olmayan Benlik Tasarımı"dır. Bu iki benlik tasarımı kategorileri de kendilerin oluşturan birtakım alt öğelerden oluşmaktadır. Benlik tasarımının yapısını oluşturan bu öğeler, insan yaşamı boyunca sürekli olarak birbirlerini etkiler, gelişir ve değişir. Sosyo-psikolojik nitelikte olan benlik tasarımının gelişimi incelendiğinde ise öğrenilmiş davranışlar kategorisine girdiğini görmekteyiz. Benlik tasarımı dinamik bir yapıya sahiptir. Bireyin yaşam şeklindeki değişimlerle birlikte onun benlik tasarımında da bazı gelişme ve değişimler olur. Bu gelişmelerde, kişinin kendisini ve diğer insanlarla olan ilişkilerini algılama ve yorumlama biçimi, oldukça önemlidir (Arseven, 1986).

Benlik tasarımı ile ilgili araştırmalar kavramı "tek" ya da "çok" boyutlu olma özelliğiyle açıklamaya çalışmaktadırlar. Bu araştırmalardan Shavelson ve Bolus (1982) tarafından yapılan bir araştırmada , "Benlik Tanımlama" adı verilen bir anket formu geliştirilmiş yapılan anket sonucunda benlik tasarımı kavramının akademik ve akademik olmayan alanlar olmak üzere alt alanlara bölünen çok boyutlu bir kavram olduğu saptanmıştır (Kobal, Musek, 2001).

Öğrenimlerine ilk başladıkları andan itibaren, benlik tasarımı kavramının bu iki boyutu arasında ,akılcı bir ilişki kurabilme davranışı geliştiren öğrenciler, okul yaşamlarında daha uyumlu olabilmektedirler. Eğer bir öğrenci belli bir akademik uğraşı sürecince var olan yeteneklerini yeterince geliştirememiş ise, potansiyelinin yeterli olmadığı kanısına varır. Bu kanı onun başarısını engelleyen önemli bir etken olur. Bu olguya, bireyin kendi akademik benliğini gerçekçi olarak algılama denir (Arseven, 1986).

Bu bağlamda, öğrencinin bilinmesi gereken en önemli yönü onun kendini nasıl gördüğü yani kendi hakkındaki benlik tasarımıdır. İnsan çevresini ve kendisini algılama biçimine göre tepkide bulunur. Kişinin davranışları onun kendi hakkındaki değerlendirmelerine göre yön alır.

2.7. Müzik Eğitimi ve Benlik Tasarımı

Müzik Eğitimi

Genel eğitim tanımından yola çıkarak müzik eğitimini tanımlarsak; "Bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırmak, bireyin müziksel davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma yada bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme ve geliştirme sürecidir" (Uçan, 1996).

Eğitim sistemimiz içerisinde okul öncesinden başlayarak tüm yaşamımız süresince devam eden müzik eğitiminin amacı; bireylere sanatsal değer taşıyan müzikleri tanıtmak ve sevdirmek, onlardaki müziksel potansiyelin ilgi ve yetenekleri düzeyinde açığa çıkarıp geliştirilmesiyle bu alanla ilgili olumlu davranışlar kazandırmaktır (Bilen,1994).

Ayrıca müzik eğitiminin bir başka amacı da ,çocukta müziğe karşı ilgi ve sevgi yaratmak, ona iyi bir müzik zevki ve anlayışı vermek, estetik, sosyal ve ulusal duygularını eğiterek ,ileride dengeli ,sağlıklı ve tutarlı bireyler olarak yetiştirmektir (Sezgin, 1991).

Müzik eğitimi, bireyin daha çok duyuşsal yönden gelişimini hedeflerse de bunu bireyin bilişsel ve devinişsel yönlerini araç olarak kullanarak gerçekleştirebilir (Bilen, 1994).

Bütün bunların yanı sıra,

1. Öğrencinin müzik yolu ile etik ve estetik değerlere yönelmesinin önemini kavrayabilme.
2. Müzik yoluyla öğrencide var olan anlama, anlatma, dinleme, yaratma gücünün gelişmesini kavrayabilme.
3. Her öğrenciyi ilgi ve yeteneklerine göre değerlendirerek müzik etkinliklerine katılmanın önemini kavrayabilme gibi amaçlar da müzik eğitiminin amaçları içerisinde sayılabilir (Şenel, 1994).

Müzik Eğitiminin Birey Üzerinde Etkileri

İnsan yaşamında sanat dalları içerisinde çok farklı bir yere sahip olan müzik, çeşitli işlevlerinin yanında bir eğitim aracı olma yönüyle bireyler üzerinde fiziksel, zihinsel ve psikolojik açıdan çok önemli etkiler yapmaktadır.

Müzik, insan yavrusu dünyaya gözlerini açmadan, henüz anne karnındayken insan yaşamına girmekte ve yaşam boyunca da onu etkisi altına almaktadır. Çağımızda ,müziğin sadece estetik bir değer olarak kalmayıp, pek çok alanda insanoğlunun yararına kullanılacağı düşünülmektedir. Eğitim de bu alanların başında gelmektedir (Artan, 2001).

İnsan doğumundan itibaren sürekli kendisi için iyi ve güzeli bulmak çabasıdadır. Müzik eğitimi de insanın bu gereksiniminin karşılanmasında, bireyin yaşamsal huzuru ve güzeli bulma arayışında çeşitli işlevleri ile çok önemli roller oynamaktadır.

“Müziğin insan yaşamındaki işlevleri, özü bakımından estetik temelli olup, bireysel (biyopsişik) toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel nitelikler taşır. Bu işlevler arasında müziğin bireysel (biyopsişik) işlevi; bireyin dengeli ve doyumlu, sağlıklı ve başarılı, duyarlı ve mutlu olması için davranışları ya da davranışsal yapıları üzerinde belirli izler bırakan müziksel-estetik/artistik etkiye ve tepkime biçimleriyle insan duyarlığını kavrar ve estetiksel olarak geliştirir, şeklinde betimlenebilir” (Uçan, 1996).

Biliyoruz ki insan ruhu ve bedeniyle bir bütündür. Bu bütünün her iki yönü de müziğin estetik yönünden etkilenir. Ses bir enerji kaynağı olması özelliği ile duyu organları aracılığıyla davranışlarımızın merkezi durumunda olan beynimizi etkiler. Bu etki fizyolojik etkidir. Müziğin duyu organlarımıza olan etkisidir. Diğer bir etkisi ise, insan davranışlarında değişiklik yapan, duyguları kavrayan, etkileyen yönüdür. Buna müziğin, psikolojik etkisi denilebilir (Sun,) (Alapınar, 1989).

Duyulara ve duygulara seslenen müziğin bize ulaştırdıklarıyla içimizdeki belirli bir duygunun ya da duyguların doruk noktasına ulaştığını, bu etki çemberi içinde içimizdeki belli ya da belirsiz hayallerin, çağrışımların oluştuğunu hepimiz yaşamışızdır (Pamir, 1988).

Eski çağlardan bu yana tüm bilim adamları , bireyin zihinsel ve fiziksel gelişiminde müziğin önemli bir yeri olduğunu, eğitim açısından büyük bir değer taşıdığını savunmuşlardır (Yavuzer, 1999).

Müziğin özellikle çocuklar üzerindeki etkisi ve eğitimsel işlevi ise yadsınamaz. Doğumdan başlayarak bütün çocuklarda müzik sanatına yönelik eğilimler gelişir. İşte eğitimsel çabalar da bu eğilimi geliştirmeyi amaçlar. Müzik diğer sanatlara oranla çocuğa doğasında olması bakımından daha yakındır., onu etkileme, duyarlığını kavrama gücü de daha etkindir.

Gençlik dönemi ise çocukluktan getirilen yeteneklerin gençlikte daha hızlı yön bulabileceği bir çağdır. Çocuklukta fark edilmiş bir çok yetenek, ergenlik ve ilk gençlik çağında ortaya çıkabilir (Kasatura, 1998).

Bu bağlamda; Bu dönemde gencin alacağı sanat eğitimi ona daha yaratıcı bir şekilde düşünmeyi öğretme ve kişilik gelişimi açısından önemlidir.

Ayrıca gençlerin kendi yeteneklerini keşfetmeleri ve kullanmaları yolu ile kişisel bir doyum elde etmeleri ve topluma katkıda bulunabilmeleri için de gencin sanat eğitimi önem taşımaktadır (Alkan, 2001).

Bireyin psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasının ve tam olarak gelişmesinin de önemli bir parçası olan sanat eğitimi, bireye bu gereksinimlerini karşılamasına olanak verdiği gibi, ona kendini özgürce ifade etme, yeteneklerinin farkına varma, kendi kişiliğini sınama gibi olanaklar da sağlar.

Sanat eğitimi yolu ile engellemelerden, baskılardan kurtulan birey, baskı altında tuttuğu duygularını açığa vurarak ,kendini ifade etme fırsatı bulur. Böylece çok yönlü düşünebilen, düşündüklerini rahatça aktarabilen, başkalarının düşüncelerini olduğu gibi benimsemeyen , kişilik geliştirir (Önsalan, 1992).

Müzik eğitiminin de sanat eğitiminin önemli bir kolu olarak bireyin kişilik gelişimindeki yeri ve önemi açıktır.

Müzik eğitiminin birey üzerindeki etkilerini anlatırken, müzik eğitimiyle, müzikle eğitim arasında farkın belirtilmesi gerekir.

Nelly Caron, müzikle eğitimi şöyle tanımlamıştır. "Müzikle eğitim her şeyden önce, duyarlılığı uyandırmak, duygusal algıları arıtmak, fertlerdeki becerikliliği geliştirmek, kısacası insanı geliştirmek amacıyla olmalıdır" (Yavuzer, 1999).

Çocuğa aktif bir biçimde dinlemeye ve duymayı öğreten müzik , Ayrıca çocuğu günlük yaşamdan uzaklaştırıp içine görebildiği o çok daha geniş dünyayı yansıtmaya fırsatını da verir. Öte yandan, çocuğun hayal gücüne seslenerek her insanda doğal olarak bulunan yaratıcılık yeteneğinin

Bu bağlamda; Bu dönemde gencin alacağı sanat eğitimi ona daha yaratıcı bir şekilde düşünmeyi öğretme ve kişilik gelişimi açısından önemlidir.

Ayrıca gençlerin kendi yeteneklerini keşfetmeleri ve kullanmaları yolu ile kişisel bir doyum elde etmeleri ve topluma katkıda bulunabilmeleri için de gencin sanat eğitimi önem taşımaktadır (Alkan, 2001).

Bireyin psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasının ve tam olarak gelişmesinin de önemli bir parçası olan sanat eğitimi, bireye bu gereksinimlerini karşılamasına olanak verdiği gibi, ona kendini özgürce ifade etme, yeteneklerinin farkına varma, kendi kişiliğini sınama gibi olanaklar da sağlar.

Sanat eğitimi yolu ile engellemelerden, baskılardan kurtulan birey, baskı altında tuttuğu duygularını açığa vurarak ,kendini ifade etme fırsatı bulur. Böylece çok yönlü düşünebilen, düşündüklerini rahatça aktarabilen, başkalarının düşüncelerini olduğu gibi benimsemeyen , kişilik geliştirir (Önsalan, 1992).

Müzik eğitiminin de sanat eğitiminin önemli bir kolu olarak bireyin kişilik gelişimindeki yeri ve önemi açıktır.

Müzik eğitiminin birey üzerindeki etkilerini anlatırken, müzik eğitimiyle, müzikle eğitim arasında farkın belirtilmesi gerekir.

Nelly Caron, müzikle eğitimi şöyle tanımlamıştır. "Müzikle eğitim her şeyden önce, duyarlılığı uyandırmak, duygusal algıları artırmak, fertlerdeki becerikliliği geliştirmek, kısacası insanı geliştirmek amacıyla olmalıdır" (Yavuzer, 1999).

Çocuğa aktif bir biçimde dinlemeye ve duymayı öğreten müzik , Ayrıca çocuğu günlük yaşamdan uzaklaştırıp içine görebildiği o çok daha geniş dünyayı yansıtırma fırsatını da verir. Öte yandan, çocuğun hayal gücüne seslenerek her insanda doğal olarak bulunan yaratıcılık yeteneğinin

gelişimine elverişli bir zemin hazırlar. Yine müzik çocuğun içinde bir sevinç kaynağı oluşturur. Bu sevinç kaynağı çocuğun varlığını bütünleyerek sürekli yaşar duruma getirir (Yavuzer, 1999).

Müziğin evrensel dili, insanı sonsuz bir duygu ortamına götürür. Bu dil, diğer sanat dallarındaki rengin, biçimin, görselliğin müziksel karşılıklarıdır. Buna bağlı olarak da müzik, duygularla birlikte düşünmeyi de gerekli kılar "Bütün bu kavramlar sözle anlatılması güç bir soyutlama ile dile getirilir. Başka bir açıklama ile müzik dinleyen kişi, duygulanmanın ve düşünmenin ilginç bireşimi içinde mutlu yada mutsuz olur" (Kütahyalı, 1992).

Güzel bir müziğin, bilgi ve sağlık sunan, uyaran, canlandıran, dinlendiren, sakinleştiren, yani insan varlığını zenginleştiren bir etkisi olması çok doğaldır. Müziğin yarattığı bu etkiler onun genel sonuçlarıdır.

Doğru, bilinçli ve sistematik bir müzik eğitimi çocukta duyarlılığı geliştirerek, yaşama bakış açısını değiştirir. Ufkunu genişletir yaşamdan alacağı duyarlılığı ve hazzı artırır. Öğrenciler diğer derslerde karşılaştıkları güçlüklerle karşı başarının yollarını açar. Ayrıca öğrencinin kritik düşünme, problem çözümü ve bu amaçlara yönelik nasıl işbirlikçi çalışması gerektiğini öğrenme gibi akademik ve kişisel becerilerin tanımını ve desteğini sağlar. Bilgiyi analiz etmeyle, sentezlemeye ve değerlendirmeye yönelik beceriler ve modern iş alanlarında başarılı olmak için gereken karmaşık beceriler de müzik eğitiminin içeriğinde vardır (Music Educators National Conferanse 2.ed.1987).

Çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişmeleri için bilim adamları ve eğitimciler, erken yaşta edinilen olumlu müziksel deneyimin önemini özellikle vurgulamaktadırlar.

Müziksel etkinlikler sayesinde, çocukların bu aktiviteler doğrultusunda, fiziksel koordinasyonlarını ayarlamayı ,zamanlama yapmayı ,bellek ve dil

yeteneklerini geliştirmeyi öğrendikleri söylenebilir. Tüm bu gelişmeler çocuğun kendi kişisel ve sosyal farkında olma becerisini de artırmaktadır.

"Müzik yerini başka hiçbir şeyin alamayacağı bir entelektüel besindir. Onu alamayanlar ruhsal bir kansızlık içinde yaşar ve ölürlər. Müziksiz sağlıklı bir ruhsal yaşam düşünülemez. Ruhun içinde sadece müziğin aydınlattığı gölgeler vardır" (Okul Müzik Topluluklarının Yararları Nelerdir 1994) (Gültek, 2002).

Bu bağlamda, sanatın eğitim bütünlüğü içindeki yeri hiçbir şeyle doldurulamaz. "Eğitimde bu temel taşın eksikliği, kişilik gelişiminde boşluklar bırakacak, bu nedenle yeni yetişen kuşaklarda büyük eksikliklere yol açarak toplumda onanmaz olumsuz gelişmeler oluşturacaktır" (İpşiroğlu, 1998).

A.B.D.'de çeşitli okullarda okul bandolarında görev alan gençlerin kişilik özelliklerini incelemeye yönelik yapılan bir araştırmada yapılan testler sonucu, bandoda görev alan öğrencilerin bandoda görev almayanlara oranla daha olumlu kişilik özellikleri gösterdikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda, bu etkinliklerin bireyin kişilik gelişiminde olumlu etkiler yarattığı söylenebilir (Kütahyalı, 1994).

Güzel sanatlar eğitiminin önemli bir kolunu oluşturan müzik eğitiminin direkt ve salt amacı, çocuk ya da ergeni bir sanatçı yapmak değildir. Müzik eğitimiyle asıl verilmek istenen, Yetişmekte olan kuşakları, her alanda yaratıcılığa yöneltmek, onlardaki bilişsel gelişimin yanı sıra, duyu, duyum ve duyguların, duyarlılığın da eğitimine yer vermektir (Tanrıverdi, 1994).

Müzikle ilgilenen çocukların anlatım güçlerinin geliştiğini, iş yapma alışkanlığı ve sorumluluk duygularının önemli ölçüde arttığını, yaratıcı yeteneklerinin yükseldiğini ve çocukların kendilerine olan öz güvenleri gelişme içinde olduğu görülmüştür (Çilingir, 1990).

Büyük eğitimciler Johann Heinrich Pestalozi (1746-1827) Friedrich Frobel (1782-1852) de müziğin eğitimdeki yerini altını çizerek açıklamışlardır

Pestalozzi'nin görüşüne göre müzik, çocuk karakterinin uyumlu gelişmesini sağlıyor, Frobel'e bakılırsa çocuğun gerçekçi olmasını sağlar niteliktedir (Yener, 1983).

Yehudi Menuhin ise müzik eğitiminde "Bütün amaç çocuğun yaşamına müziği sokmak ve dolayısıyla mutlu olmasını dilemektir. " demiş kendi ifadesiyle "Müziğin bu güçte olduğuna kesinlikle inanıyorum. Duygularımızı dışa vurmayı kolaylaştırdığı için yoksunluk anlarını cesaretle karşılarız ve görüş açımız genişler. Müzik gerçekten hoşgörü düşüncesinin en büyük şampiyonudur. Mesela Bach, Beethoven, Brahms, Wagner ya da Strauss'un (sadece birkaç ad söylemek gerekirse) müziğinden zevk alan bir kişinin bütün Almanlara kötü insan gözüyle bakmasını düşümde bile görsem inanmam. Bu nedenlerden dolayı çocuklarımın müzikle büyümelerini istiyorum" demiştir (Menuhin, Çev. Berker, 1996) (Yener 1983).

Bir bireyin sadece tek yönlü bir eğitimle aydın düzeyine ulaşması olanak dışıdır. Sanat beğenisi olmayan kişi, insana ve topluma kapalıdır. İnsancıl sıcaklıktan yoksundur. Kişiliğinde ister istemez büyük eksiklikler, katılıklar taşır. İlgileri davranışları ve becerileri kısıtlıdır, donuktur (Gürgen Öztürk, 1994).

Bu bilgilerin ışığı altında, çocuklarımızın ve gençlerimizin eğitiminde müzik eğitiminin önemi ve birey üzerindeki etkileri göz ardı edilmemeli, çağdaş eğitim anlayışımız bu yönde şekillendirilmelidir.

2.8. Müzik Eğitimi ve Benlik Tasarımı Arasındaki İlişki

Müzik Eğitimi ve benlik tasarımı arasındaki ilişki incelenirken konuya genellikle iki boyutta bakmak gerekir.

- 1- Müzik Eğitiminin kişinin genel benlik tasarımına etkisi
- 2- Müzikal benlik tasarımı, yani müzik yeteneğinin benlik tasarımı

Müzik Eğitiminin Kişinin Genel Benlik Tasarımına Etkisi.

Eğitim dünyasında müziğin genel anlamda kişinin benlik tasarımını etkileyici bir gücünün olduğu yaklaşımı yaygın bir düşüncedir.

Müzik eğitiminin, kendini ifade etme, yaratıcılık, duygu ve düşünceleri rahat bir şekilde ifade etme, kendine saygı gibi kişinin özgüvenini arttırıcı özellikler taşıması ,ayrıca bireyin kendini kanıtlamasına, kendini gerçekleştirmesine, kişiliğini geliştirmesine, yaşamını zenginleştirmesine ve böylece kendisine daha sağlıklı, mutlu bir yaşam kurmasına olanak sağlaması gibi özellikleri de bu fikri destekler niteliktedir (Uçan, 1996).

Müzik eğitimi çocuğun öz-saygısını artırdığı gibi, çocuktaki yaratıcılığı da geliştirir. Müzik eğitiminin bu özelliği okullardaki uyumlu çocukların eğitimi için önemli olmakla birlikte, okuldan ayrılma, şiddet ve düşük öz-saygıya sahip öğrenciler için de büyük önem taşımaktadır. Okul içerisinde yapılan müziksel etkinlikler sayesinde çocuk okulda kalma süresine ilişkin istekliliği artabilecek, okula ve yaşama bağlanma isteği gelişecektir.

Konuyla ilgili Amerika'da Glenn tarafından yapılan bir araştırmada, her yıl mezun verme oranının düşük olduğu bir lisede, okul içinde koro çalışmalarına katılan öğrencilerin % 98 üniversite sınavlarını kazandıklarını ve üniversitede başarılı oldukları saptanmıştır (Taçker and Tracy, 1998).

Müziğin, bireyin kendisi ile çevresi arasındaki doğrudan bağlantıyı arttırması, aynı zamanda kendini ifade gücünü arttırarak, kişinin “ben kimim?” sorusunu sormasına yardımcı olması gibi özellikleri de bireyin benlik tasarımına etkisini göstermektedir. Örneğin, müziğin nasıl yaratıldığını öğrenen bir çocuk aynı zamanda doğuştan gelen kendi yaratıcılığı hakkında da önemli şeyler öğrenir. Çocuk bir çalgıya ya da müzik parçasına çalışırken elde ettiği performans ile çalışma saatleri arasındaki bağlantıyı anlamaya başlayınca,

hayattaki başarısı, görgüsü ve çalışma disiplini de gelişerek kendini tanımaya başlar (Music Educators National Conferance 1987).

Müzik eğitimcileri tarafından özellikle ilginç bulunan bir nokta da benlik tasarımının çok boyutlu bir kavram olduğudur. Bir başka deyişle, bir kimsenin bir alanda yüksek beceri sahibi olması, ya da başarısıyla ilgili olumlu duygular hissetmesi diğer alanlardaki zayıflıklarını dengelemektedir. Bunu müzik eğitimi açısından düşünürsek, müzik açısından başarılı bir kişi, bu alandaki başarısı ile spor, diğer akademik alanlar ve başka sosyal becerilerdeki eksikliklerini telafi edebilir (Reynols, 1992).

Müzik eğitimi bireysel benlik tasarımını arttırdığı gibi toplumsal benlik tasarımını da artırır. Okul ve sınıf içerisindeki grup çalışmaları, öğrencilerin grup içindeki uyum ve başarıları sayesinde toplumsal özgüvenlerini geliştirir.

Başkaları ile diyalog sürecinde özgüvenimiz artar ve başkalarını düşünceleri kendimiz hakkındaki düşüncelerimizi etkiler. Her yeni müzikal deneyim müzikle ilgili özgüvenimiz arttırmaya ve değiştirmeye devam eder (Greenberk 1970) (Rearick, 2002).

Müzikal Benlik Tasarımı

Müzikal benlik tasarımı genel benlik tasarımı düşüncesinin bir yan örneğini oluşturmaktadır. Yani bireyin müzik konusunda kendisini nasıl gördüğü, müzik konusundaki yeteneklerinin farkına varmasıdır. Örneğin bir müzik sınıf öğrencisinin kendisi için geliştirdiği olumlu ya da olumsuz müzikal benlik tasarımı, sınıf içi davranışlarını ve müzik etkinliklerine katılım isteğini etkileyecektir. Birçok yetişkinin yaşamlarında olumsuz müzikal benlik tasarımlarını yansıtan örnekler vardır. Bu durumdaki yetişkinler, çocuk yaşlardaki olumsuz deneyimlerinin izlerini taşırlar. Sessizce şarkı söylemeleri ya da toplu müzik etkinliklerine katılmaya izin verilmemiş olmaları gibi (Reynolds, 1992).

Rearick müzikte başarısızlığın nedenleri arasında küçük yaşlardaki müzikal özgüveni zedeleyici deneyimler olduğunu söylemiştir (Greenberk, 1970) (Rearick, 2002).

Birey bir karar alırken benliğinin daha doğrusu benliğinin özellikleri üzerindeki kanıların etkisi altındadır. Örneğin hedef ve ideallerini, çoğu kez yetenekleri üzerindeki algıya göre belirleyecektir. Bu hedef ve ideallere ulaşmak için gerekli bilgileri toplayacak, başarı olasılıklarını ölçecektir (Tolan, 1985).

Yetenek müzikal benlik tasarımı etkileyen önemli etkenlerdendir. Yüksek müzikal benlik tasarımı sahip yetenekli öğrenciler müzik etkinliklerinde sıklıkla yer almak isterken, düşük müzikal benlik tasarımı sahip öğrenciler ise müzik etkinliklerini bırakma eğiliminde olurlar. Bu aşamada müzik eğitimcilerine düşen görev, bu tip öğrencileri müzik etkinliklerini sürdürme konusunda cesaretlendirmeli ve bu öğrencilerin olumlu bir benlik tasarımı geliştirmeleri yönünde çeşitli eğitimsel etkinlikler geliştirmelidirler.

Küçük yaşlardaki çocuklarda olumlu bir müzikal benlik tasarımı geliştirmek çok önemlidir. Çünkü bu yaşlarda geliştirilen olumlu ya da olumsuz müzikal benlik tasarımı onların bütün hayatlarını etkileyecektir. Gözlemler, araştırmalar ve yaşamsal tanıklıklar göstermektedir ki küçük çocukların büyük çoğunluğu müzik etkinliklerine katılmak istemekte ve çalışmanın yeteneği arttırdığına inanmaktadırlar. Oysa daha büyük yaştaki öğrenciler doğal yeteneğin çalışmakla değiştirilemez kalıcı özellikler olduğuna inanmaktadırlar (Asmus 1986, Covinaton 1983) (Reynolds, 1992).

Ortaokul öğrencileri arasında müzik derslerindeki başarı düzeyiyle ilgili yapılmış araştırmalar, yaş ve sınıf seviyeleri yükseldikçe öğrencilerin müziğe karşı gösterdikleri çabada bir düşüş olduğunu göstermektedir (Asmus 1986, Covinaton, 1983) (Reynolds, 1992).

Bu bağlamda, erken yaşlarda geliştirilen olumlu ya da olumsuz müzikal benlik tasarımı bireyin tüm yaşamını şekillendirici özellikler taşır.

Sonuç olarak, benlik tasarımının çok boyutlu bir kavram olduğu ve birçok değişkenden etkilendiğini söyleyebiliriz. Konuyla ilgili yapılmış çoğu araştırma sonucu da müziğin kendine güveni olumlu etkilediğini ya da müzik öğrencilerinin diğer öğrencilerden daha yüksek bir benlik tasarımına sahip olduklarını göstermektedir. Fakat yine de bu konuda kesin bir kanıt yoktur. Buna sebep olarak da, başta belirtildiği gibi benlik tasarımı kavramının çok çeşitli değişkenlerden etkilendiği ayrıca konuyla ilgili yeterli sayıda araştırmanın bulunmayışı ya da araştırmalarda kullanılan ölçme araçlarının çeşitliliği olduğu söylenebilir.

3. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin kendileri ile ilgili kişisel bilgileri ve belirlenen alt problemlere ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Örnekleme dahil edilen müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin kendileri ile ilgili kişisel bilgileri çizelge 3.1 ile çizelge 3.7 arasında verilmiş, müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının ortalamaları ve varyans analizi sonuçları çizelge 3. 8'de verilmiştir.

Öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının cinsiyet, öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi, anne ve babanın eğitim düzeyi, ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu, öğrencinin okul dışında müzik etkinliklerinde bulunup bulunmaması ve öğrencinin yaşadığı çevre değişkenlerine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları ise çizelge 3.9 ile çizelge 3.15 arasında verilmiştir.

3.1.Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Kendileri İle İlgili Kişisel Bilgileri

Çizelge 3.1. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre dağılımları

MÜZİK EĞİTİMİ						
CİNSİYET	ALAN		ALMAYAN		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
KIZ	39	68	34	57	73	62
ERKEK	18	32	26	43	44	38
TOPLAM	57	100	60	100	117	100

Çizelge 3.1. incelendiğinde; Müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin %68'inin kız, %32'sinin erkek, müzik eğitimi almayan lise öğrencilerinin ise %57'sinin kız, %43'ünün de erkek olduğu saptanmıştır.

Çizelge 3.2. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyine göre dağılımları

MÜZİK EĞİTİMİ						
	ALAN		ALMAYAN		TOPLAM	
A.S.E.D.	f	%	f	%	f	%
İYİ 1 milyar ve üstü	14	25	21	35	35	30
ORTA 500 milyon-1milyar arası	40	70	37	62	77	66
DÜŞÜK 500 milyon ve altı	3	5	2	3	5	4
TOPLAM	57	100	60	100	117	100

Çizelge 3.2. incelendiğinde; Müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin % 25'inin iyi, %70'inin orta, %5'inin düşük sosyo-ekonomik düzeylerdeki ailelerden, müzik eğitimi almayan lise öğrencilerinin ise %35'inin iyi, %62'sinin orta, %3'ünün düşük sosyo-ekonomik düzeylerdeki ailelerden geldikleri anlaşılmaktadır.

Çizelge 3.3. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyine göre dağılımları

MÜZİK EĞİTİMİ						
	ALAN		ALMAYAN		TOPLAM	
A.E.D.	f	%	f	%	f	%
Okur-Yazar Değil	0	0	2	3	2	2
Okur-Yazar/İlkokul Mezunu	13	23	26	43	39	33
Ortaokul Mezunu	8	14	2	3	10	9
Lise/dengi okul mezunu	14	25	24	40	38	32
Üniversite/Yüksekokul Mezunu	22	39	6	10	28	24
TOPLAM	57	100	60	100	117	100

Çizelge 3.3. incelendiğinde; Müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin annelerinin %23'ünün okur-yazar/ilkokul mezunu, %14'ünün ortaokul mezunu, %25'inin lise ve dengi okul mezunu, %39'unun da üniversite/yüksekokul mezunu oldukları anlaşılmaktadır. Bu grupta annesi okur-yazar olmayan hiç öğrenci saptanmamıştır. Buna karşılık müzik eğitimi almayan lise öğrencilerinin

annelerinin ise %3'ünün okur-yazar değil, %43'ünün okur-yazar/ilkokul mezunu, %3'ünün ortaokul mezunu, %40'ının lise ve dengi okul mezunu, %10'unun da üniversite/yüksekokul mezunu oldukları belirlenmiştir.

Çizelge 3.4. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin Babalarının eğitim düzeyine göre dağılımları

MÜZİK EĞİTİMİ						
B.E.D.	ALAN		ALMAYAN		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
Okur-Yazar Değil	0	0	0	0	0	0
Okur-Yazar/İlkokul Mezunu	9	16	19	32	28	24
Ortaokul Mezunu	5	9	6	10	11	9
Lise/dengi okul mezunu	18	32	17	28	35	30
Üniversite/Yüksekokul Mezunu	25	44	18	30	43	37
TOPLAM	57	100	60	100	117	100

Çizelge 3.4. incelendiğinde; Müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin babalarının % 16'sının okur-yazar/ilkokul mezunu, %9'unun ortaokul mezunu, %32'sinin lise ve dengi okul mezunu, %44'ünün de üniversite/yüksekokul mezunu oldukları, müzik eğitimi almayan lise öğrencilerinin babalarının ise %32'sinin okur-yazar/ilkokul mezunu, %10'unun ortaokul mezunu, %28'inin lise ve dengi okul mezunu, %30'unun da üniversite/yüksekokul mezunu oldukları saptanmıştır. Her iki grupta da babası okur-yazar olmayan öğrenci yoktur.

Çizelge 3.5. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin ailelerinin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumuna göre dağılımları

MÜZİK EĞİTİMİ						
A.M.İ.D.	ALAN		ALMAYAN		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
İLGİLENMİYOR	26	46	51	85	77	66
İLGİLENİYOR	31	54	9	15	40	34
TOPLAM	57	100	60	100	117	100

Çizelge 3.5. incelendiğinde, müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin ailelerinin %46'sının müzikle ilgilenmediği, %54'ünün müzikle ilgilendiği anlaşılmaktadır. Buna karşılık müzik eğitimi almayan öğrencilerin ailelerinin %85'inin müzikle ilgilenmediği, %15'inin ise müzikle ilgilendiği saptanmıştır.

Çizelge 3.6. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin okul dışı müzik etkinliklerinde bulunup bulunmamalarına göre dağılımları

MÜZİK EĞİTİMİ						
	ALAN		ALMAYAN		TOPLAM	
O.D.M.E.	f	%	f	%	f	%
YOK	41	72	54	90	95	81
VAR	16	28	6	10	22	19
TOPLAM	57	100	60	100	117	100

Çizelge 3.6. incelendiğinde; Müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin % 72'sinin okul dışında herhangi bir müzik etkinliğinde bulunmadığı, %28'inin ise okul dışında herhangi bir müzik etkinliğinde bulundukları saptanmıştır. Buna karşılık müzik eğitimi almayan lise öğrencilerinin ise %90'nının okul dışında herhangi bir müzik etkinliğinde bulunmadıkları, %10'unun ise okul dışı herhangi bir müzik etkinliğinde bulundukları anlaşılmaktadır.

Çizelge 3.7. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin yaşadıkları çevreye göre dağılımları

MÜZİK EĞİTİMİ						
	ALAN		ALMAYAN		TOPLAM	
Y.Ç.	f	%	f	%	f	%
Köyde	0	0	11	18	11	9
Kasabada	2	4	0	0	2	2
Küçük Kentte	18	32	17	28	35	30
Büyük Kentte	37	65	32	53	69	59
TOPLAM	57	100	60	100	117	100

Çizelge 3.7. incelendiğinde; Müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin % 4'ünün yaşamlarının büyük bir kısmını kasabada, %32'sinin küçük kentte, %65'inin büyük kentte geçirdikleri saptanmıştır. Bu grupta yaşamının büyük bölümünü köyde geçiren öğrenci yoktur. Buna karşılık müzik eğitimi almayan lise öğrencilerinin %18'inin köyde, %28'inin küçük kentte, %53'ünün büyük kentte geçirdikleri anlaşılmaktadır.

3.2. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?

Çizelge 3.8 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

Grup	Birim Sayısı N	Ortalama $\bar{X}$	Varyans S^2	Değişim Aralığı $\bar{X} \pm 2S$
Müzik Eğitimi Alan	57	50,82	645,147	0,02 ; 101,62
Müzik Eğitimi Almayan	60	34,35	584,875	-14,02 ; 82,72
Genel	117	42,38	677,323	-9,67 ; 94,43

Bağımlı Değişken: Benlik Tasarımı Puanı

Kaynak	Kare Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P değeri
Gruplar Aras	7933,557	1	7933,557	12,916	,000 ^a
Gruplar İçi	70635,896	115	614,225		
Genel	78569,453	116			

a. 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı P değeri

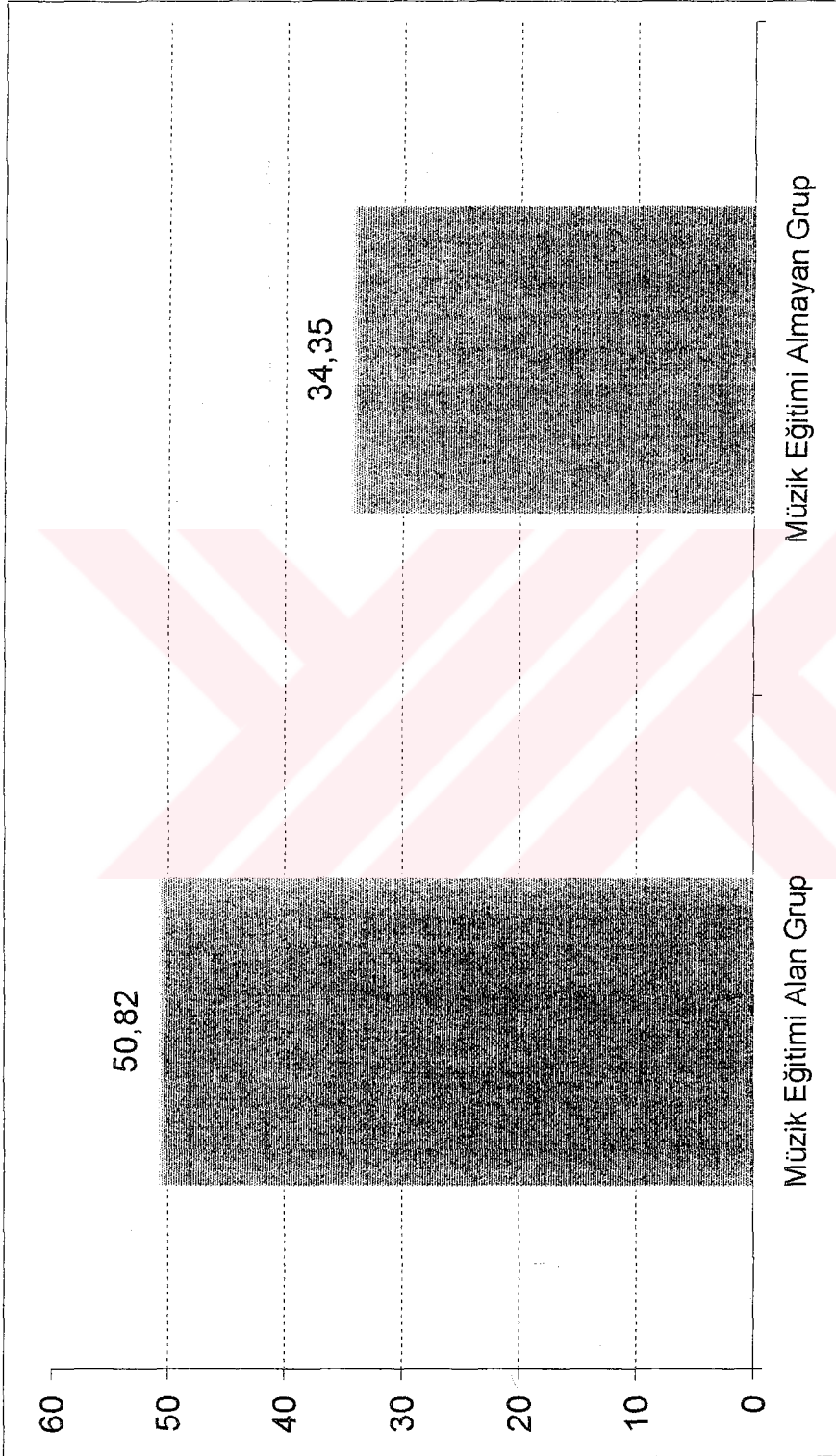
Gruplar : Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencileri

Çizelge 3.8. incelendiğinde müzik eğitimi alan lise öğrencilerinin, benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 50,82 olduğu, müzik eğitimi almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 34,35 olduğu saptanmıştır. Müzik eğitimi alan grupta benlik tasarımı puanlarının değişim aralığı 0,02 ile 101,62 arasında olduğu, müzik eğitimi almayan grupta ise -14,02 ile 82,72 arasında olduğu belirlenmiştir.

Genel dağılıma bakıldığında ise benlik tasarımı puanı ortalamalarının 42,38 olduğu, puanların değişim aralığının -9,67 ile 94,43 arasında olduğu görülmektedir.

Müzik eğitimi alan ve almayan her iki grubun benlik tasarımı puanı ortalamalarının grafiksel gösterimi şekil 3.1’de verilmiştir.

Yapılan Varyans Analizi sonucunda $p < 0,05$ olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre müzik eğitimi almanın öğrencilerin benlik tasarımı puanları üzerinde anlamlı bir farka neden olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle, müzik eğitimi almanın öğrencilerin benlik tasarımı düzeyinde lise döneminde olumlu yönde önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Şekil 3.1 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının grafiksel gösterimi

3.3. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Çizelge 3.9. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının cinsiyet değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

Benlik Tasarımı Puanı

Müzik Eğitimi	Cinsiyet	N	Ortalama
Eğitim Alan Grup	Kız	39	50,54
	Erkek	18	51,44
Eğitim Almayan Grup	Kız	34	37,21
	Erkek	26	30,62
Genel	Kız	73	44,33
	Erkek	44	39,14

Bağımlı Değişken: Benlik Tasarımı Puanı

Kaynak	Kare Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P değeri
GRUP	7466,456	1	7466,456	12,055	,001 ^a
CINS	273,060	1	273,060	,441	,508
GRUP * CINS	376,986	1	376,986	,609	,437
Hata	69985,849	113	619,344		
Genel	78569,453	116			

a. 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı P değeri

CINS : Cinsiyet

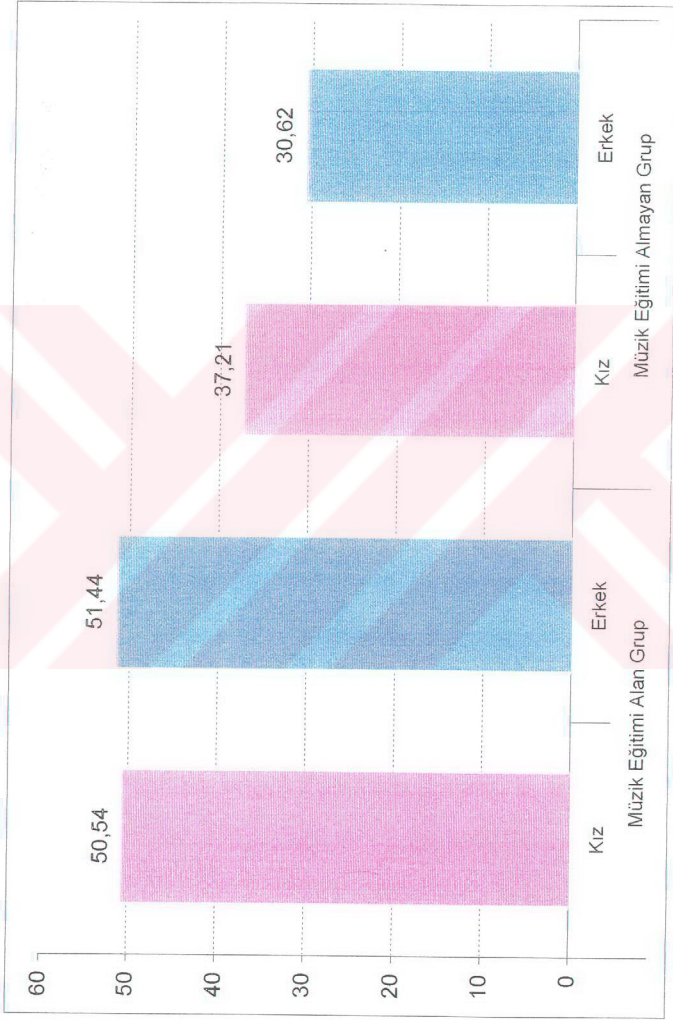
Çizelge 3.9. incelendiğinde müzik eğitimi alan kızların benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 50,54 olduğu, erkeklerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 51,44 olduğu saptanmıştır. Buna karşılık müzik eğitimi almayan kızların benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 37,21 olduğu, erkeklerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 30,62 olduğu belirlenmiştir.

Müzik eğitimi alan ve almayan her iki grubun benlik tasarımı puanı ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre grafiksel gösterimi şekil 3.2'de verilmiştir.

Genel dağılıma bakıldığında kızların benlik tasarımının ortalamalarının 44,33 olduğu, erkeklerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının ise 39,14 olduğu saptanmıştır.

Çizelge ve şekilden de anlaşılacağı gibi her iki grupta da erkek ve kızların benlik tasarımı puanları birbirine yakın görünmektedir. Yapılan varyans analizi sonucunda da $p > 0,05$ olarak bulunmuş bu sonuca göre cinsiyetin her iki grupta da benlik tasarımı üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır.

Elde edilen bulgulardan cinsiyetin müzik eğitimi alan ve almayan her iki grupta da benlik tasarımı düzeyleri üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Şekil 3.2 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre grafiksel gösterimi

3.4. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?

Çizelge 3.10. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının ailelerinin sosyo – ekonomik düzeyi değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

Benlik Tasarımı Puanı

Müzik Eğitimi	Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi	N	Ortalama
Eğitim Alan Grup	İyi	14	53,29
	Orta	40	50,95
	Düşük	3	37,67
Eğitim Almayan Grup	İyi	21	30,67
	Orta	37	36,84
	Düşük	2	27,00
Genel	İyi	35	39,71
	Orta	77	44,17
	Düşük	5	33,40

Bağımlı Değişken: Benlik Tasarımı Puanı

Kaynak	Kare Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P değeri
GRUP	7797,163	1	7797,163	12,469	,001 ^a
ASED	761,911	2	380,955	,609	,546
GRUP * ASE	464,867	2	232,434	,372	,690
Hata	69409,118	111	625,307		
Genel	78569,453	116			

a. 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı P değeri

ASED : Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi

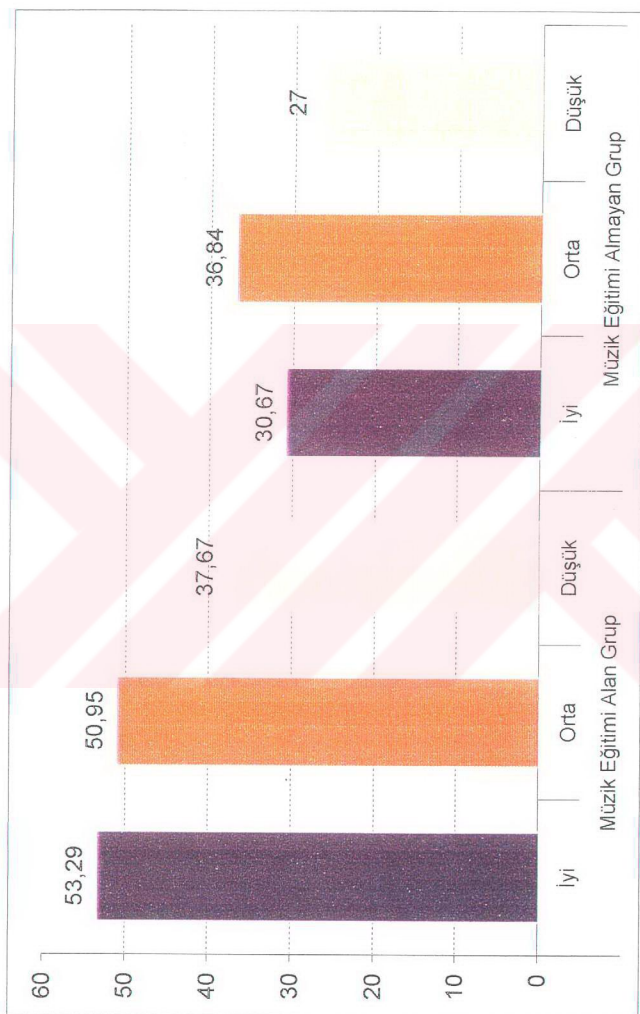
Çizelge 3.10. incelendiğinde müzik eğitimi alan grupta ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 53,29 olduğu, orta olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 50,95 olduğu, düşük olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 37,67 olduğu saptanmıştır. Buna karşılık müzik eğitimi almayan grupta ise ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 30,67 olduğu, orta olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 36,84 olduğu, düşük olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 27,00 olduğu bulunmuştur.

Müzik eğitimi alan ve almayan her iki grubun benlik tasarımı puanı ortalamalarının ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenine göre grafiksel gösterimi şekil 3.3'de verilmiştir.

Genel dağılıma bakıldığında ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 39,71 olduğu, orta olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 44,17 olduğu, düşük olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 33,40 olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelgeden de anlaşılacağı gibi her iki grupta da iyi ve orta sosyo-ekonomik düzey ailelerin çocukların benlik tasarımı puanlarının yüksek olduğu tespit edilmekle beraber, yapılan varyans analizi sonucunda $p>0,05$ olarak bulunmuş olduğundan ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin, her iki grupta da benlik tasarımı puanlarında anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır.

Elde edilen bulgulardan her iki grupta da, öğrenci sayılarındaki yığılmanın orta sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerden oluştuğu göz önünde bulunursa, bu değişkenin benlik tasarımı puanları üzerinde her iki grupta da anlamlı bir farka neden olmaması sonucu doğal olarak karşılanabilir.

Şekil 3.3 Muzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenine göre grafiksel gösterimi

3.5. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri ailelerinin eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

Çizelge 3.11. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının annelerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

Benlik Tasarımı Puanı			
Müzik Eğitimi	Annenin Eğitim Düzeyi	N	Ortalama
Eğitim Alan Grup	Okur yazar/ilkokul mezunu	13	51,77
	Ortaokul mezunu	8	60,00
	Lise/dengi okul mezunu	14	51,36
	Üniversite/yüksekokul mezunu	22	46,59
Eğitim Almayan Grup	Okur yazar değil	2	17,00
	Okur yazar/ilkokul mezunu	26	33,73
	Ortaokul mezunu	2	26,00
	Lise/dengi okul mezunu	24	39,00
	Üniversite/yüksekokul mezunu	6	27,00
Genel	Okur yazar değil	2	17,00
	Okur yazar/ilkokul mezunu	39	39,74
	Ortaokul mezunu	10	53,20
	Lise/dengi okul mezunu	38	43,55
	Üniversite/yüksekokul mezunu	28	42,39

Bağımlı Değişken: Benlik Tasarımı Puanı

Kaynak	Kare Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P değeri
GRUP	7137,435	1	7137,435	11,343	,001 ^a
AED	1986,221	4	496,555	,789	,535
GRUP * AED	691,719	3	230,573	,366	,777
Hata	67957,956	108	629,240		
Genel	78569,453	116			

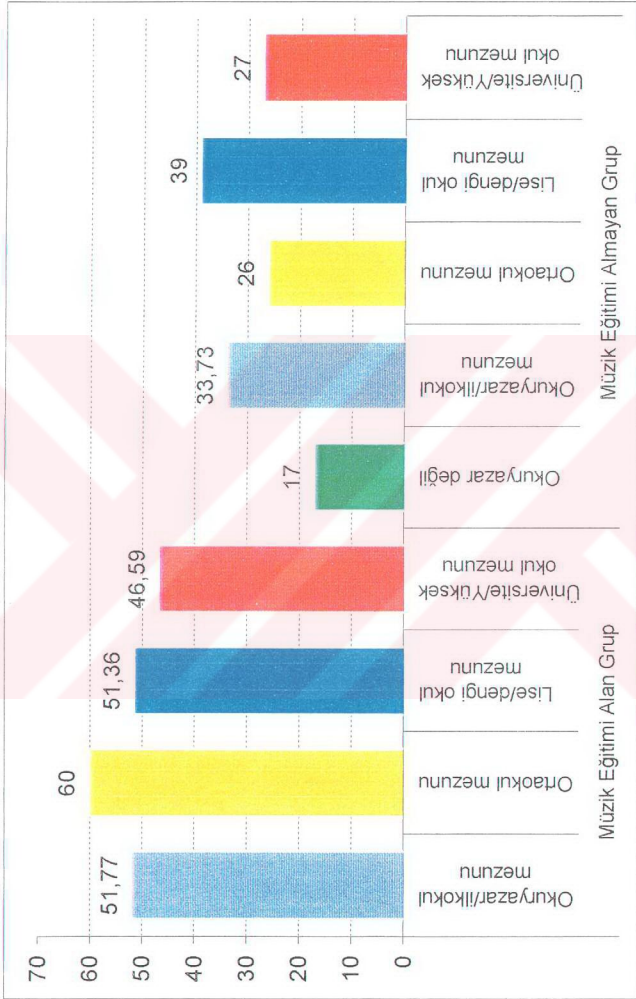
a. 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı P değeri

AED : Annenin Eğitim Düzeyi

Çizelge 3.11. incelendiğinde müzik eğitimi alan grupta anneleri okuryazar/ilkokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 51,77 olduğu, anneleri ortaokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 60,00 olduğu, anneleri lise/dengi okul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 51,36 olduğu, anneleri üniversite/yüksekokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 46,59 olduğu bulunmuştur. Bu grupta annesi okur/yazar olmayan hiçbir öğrenciye rastlanmamıştır. Buna karşılık müzik eğitimi almayan grupta anneleri okur/yazar olmayan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 17,00 olduğu, anneleri okuryazar/ilkokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 33,73 olduğu, anneleri ortaokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 26,00 olduğu, anneleri lise/dengi okul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 39,00 olduğu, anneleri üniversite/yüksekokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 27,00 olduğu bulunmuştur. Bulguların grafiksel gösterimi şekil 3.4'de verilmiştir.

Genel dağılıma bakıldığında annesi okuryazar olmayan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 17,00 olduğu, annesi okuryazar/ilkokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 39,74 olduğu, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 53,20 olduğu, annesi lise/dengi okul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 43,55 olduğu, annesi üniversite/yüksekokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 42,39 olduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan varyans analizi sonucunda ise $p>0,05$ olarak bulunmuş olduğundan annenin eğitim düzeyi değişkeninin anlamlı bir farka neden olmadığı saptanmıştır.

Şekil 3.4 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının annelerinin eğitim düzeyi değişkenine göre grafiksel gösterimi

Çizelge 3.12. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının babalarının eğitim düzeyi değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

Benlik Tasarımı Puanı

Müzik Eğitimi	Babanın Eğitim Düzeyi	N	Ortalama
Eğitim Alan Grup	Okur yazar/ilkokul mezunu	9	58,33
	Ortaokul mezunu	5	51,60
	Lise/dengi okul mezunu	18	51,44
	Üniversite/yükseokul mezunu	25	47,52
Eğitim Almayan Grup	Okur yazar/ilkokul mezunu	19	33,74
	Ortaokul mezunu	6	38,50
	Lise/dengi okul mezunu	17	33,29
	Üniversite/yükseokul mezunu	18	34,61
Genel	Okur yazar/ilkokul mezunu	28	41,64
	Ortaokul mezunu	11	44,45
	Lise/dengi okul mezunu	35	42,63
	Üniversite/yükseokul mezunu	43	42,12

Bağımlı Değişken: Benlik Tasarımı Puanı

Kaynak	Kare Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P değeri
GRUP	8206,561	1	8206,561	12,831	,001 ^a
BED	340,710	3	113,570	,178	,911
GRUP * BED	580,310	3	193,437	,302	,824
Hata	69714,876	109	639,586		
Genel	78569,453	116			

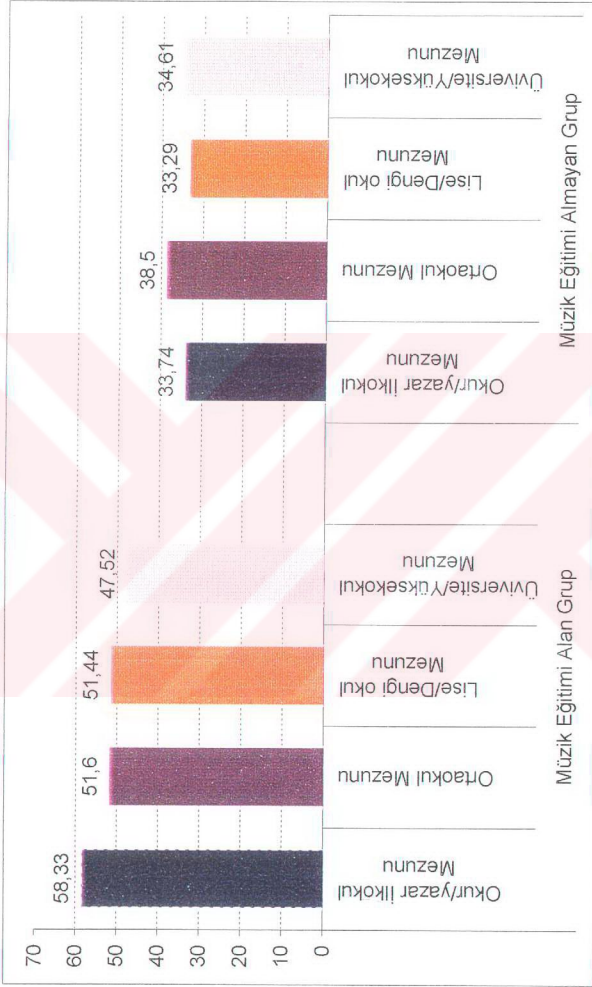
a. 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı P değeri

BED : Babanın Eğitim Düzeyi

Çizelge 3.12. incelendiğinde müzik eğitimi alan grupta babaları okuryazar/ilkokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 58,33 olduğu, babaları ortaokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 51,60 olduğu, babaları lise/dengi okul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 51,44 olduğu, babaları üniversite/yüksekokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 47,52 olduğu bulunmuştur. Bu grupta babası okur/yazar olmayan hiçbir öğrenciye rastlanmamıştır. Buna karşılık müzik eğitimi almayan grupta babaları okuryazar/ilkokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 33,74 olduğu, babaları ortaokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 38,50 olduğu, babaları lise/dengi okul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 33,29 olduğu, babaları üniversite/yüksekokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 34,61 olduğu bulunmuştur. Bulguların grafiksel gösterimi şekil 3.5'de verilmiştir.

Genel dağılıma bakıldığında babası okuryazar/ilkokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 41,64 olduğu, babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 44,45 olduğu, babası lise/dengi okul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 42,63 olduğu, babası üniversite/yüksekokul mezunu olan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 42,12 olduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan varyans analizi sonucunda ise $p > 0,05$ olarak bulunmuş olduğundan babanın eğitim düzeyi değişkeninin anlamlı bir farka neden olmadığı saptanmıştır. Elde edilen bulgulardan her iki grupta da öğrenci sayılarındaki yığılmanın annesi-babası lise/dengi okul mezunu ve üniversite/yüksekokul mezunu olan öğrencilerden oluştuğu göz önünde bulunursa, bu değişkenin benlik tasarımı puanları üzerinde her iki grupta da anlamlı bir farka neden olmaması doğal olarak karşılanabilir.

Şekil 3.5 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının babalarının eğitim düzeyi değişkenine göre grafiksel gösterimi

3.6. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumuna göre farklılık göstermekte midir?

Çizelge 3.13. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

Benlik Tasarımı Puanı			
Müzik Eğitimi	Ailenin Müzikle İlgilenme Durumu	N	Ortalama
Eğitim Alan Grup	İlgilenmiyor	26	50,62
	İlgileniyor	31	51,00
Eğitim Almayan Grup	İlgilenmiyor	51	33,43
	İlgileniyor	9	39,56
Genel	İlgilenmiyor	77	39,23
	İlgileniyor	40	48,43

Bağımlı Değişken: Benlik Tasarımı Puanı					
Kaynak	Kare Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P değeri
GRUP	5835.144	1	5835,144	9,373	,003 ^a
AMED	125,473	1	125,473	,202	,654
GRUP * AMED	163,537	1	163,537	,263	,609
Hata	70346.886	113	622,539		
Genel	78569.453	116			

a. 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı P değeri

AMED : Ailenin Müzikle İlgilenme Durumu

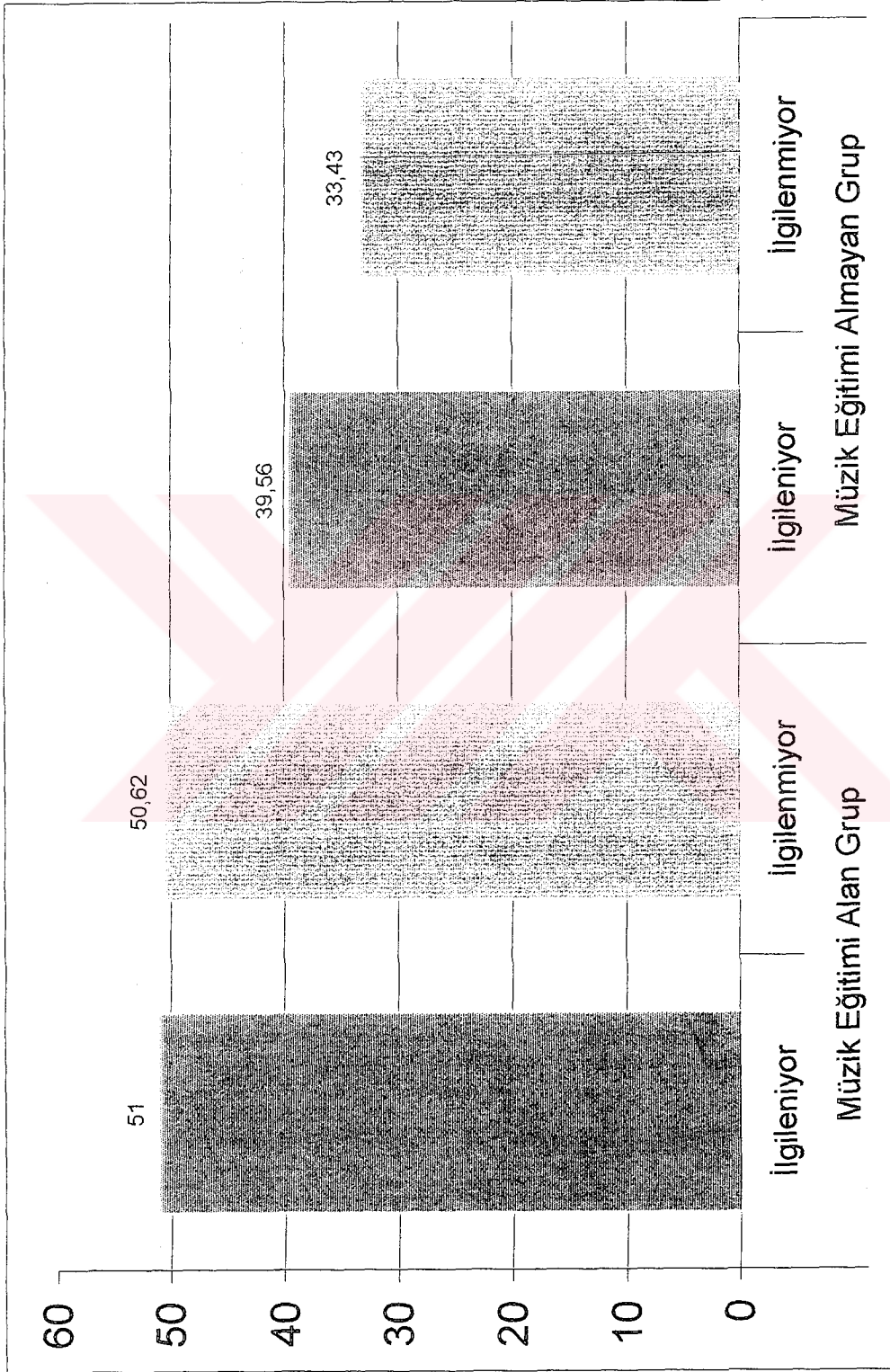
Çizelge 3.13. incelendiğinde müzik eğitimi alan grupta aileleri müzikle ilgilenen öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 51,00 olduğu, aileleri müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 50,62 olduğu bulunmuştur. Buna karşılık müzik eğitimi almayan grupta aileleri müzikle ilgilenen öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 39,56 olduğu, aileleri müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 33,43 olduğu saptanmıştır.

Müzik eğitimi alan ve almayan her iki grubun benlik tasarımı puanı ortalamalarının ailelerin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu değişkenine göre grafiksel gösterimi şekil 3.6'da verilmiştir.

Genel dağılıma bakıldığında aileleri müzikle ilgilenen öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 48,43 olduğu, aileleri müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 39,23 olduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan varyans analizi sonucunda $p > 0,05$ olarak bulunmuş olduğundan ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu değişkeninin öğrencilerin benlik tasarımı puanları üzerinde anlamlı bir farka neden olmadığı saptanmıştır.

Elde edilen bulgulardan ve varyans analizi sonucundan bu değişkenin her iki grupta da anlamlı bir farka neden olmadığı görülse de ortalamalara baktığımızda, müzik eğitimi almayan grupta aileleri müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının, aileleri müzikle ilgilenen öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarından daha düşük olduğu göze çarpmaktadır. Bu sonuçlara göre çocuğun ailesinde müzikle ilgilenen bireylerin çoğunlukta olması onun benlik tasarımı düzeyinde olumlu yönde bir yükselme oluşturur denilebilir.

Şekil 3.6 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının ailelerinin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu değişkenine göre grafiksel gösterimi

3.7. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri öğrencilerin okul dışı müzik etkinliklerinde bulunup bulunmamalarına göre farklılık göstermekte midir?

Çizelge 3.14. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının öğrencinin okul dışında müzik etkinliğinde bulunup bulunmaması durumu değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

Benlik Tasarımı Puanı

Müzik Eğitimi	Okul Dışı Müzik Etkinliği	N	Ortalama
Eğitim Alan Grup	Yok	41	44,98
	Var	16	65,81
Eğitim Almayan Grup	Yok	54	34,02
	Var	6	37,33
Genel	Yok	95	38,75
	Var	22	58,05

Bağımlı Değişken: Benlik Tasarımı Puanı

Kaynak	Kare Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P değeri
GRUP	5208,715	1	5208,715	8,975	,003 ^a
ODME	3927,719	1	3927,719	6,768	,011 ^a
GRUP * ODME	1128,449	1	1128,449	1,944	,166
Hata	65579,728	113	580,352		
Genel	78569,453	116			

a. 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı P değeri

ODME : Okul Dışı Müzik Etkinliği

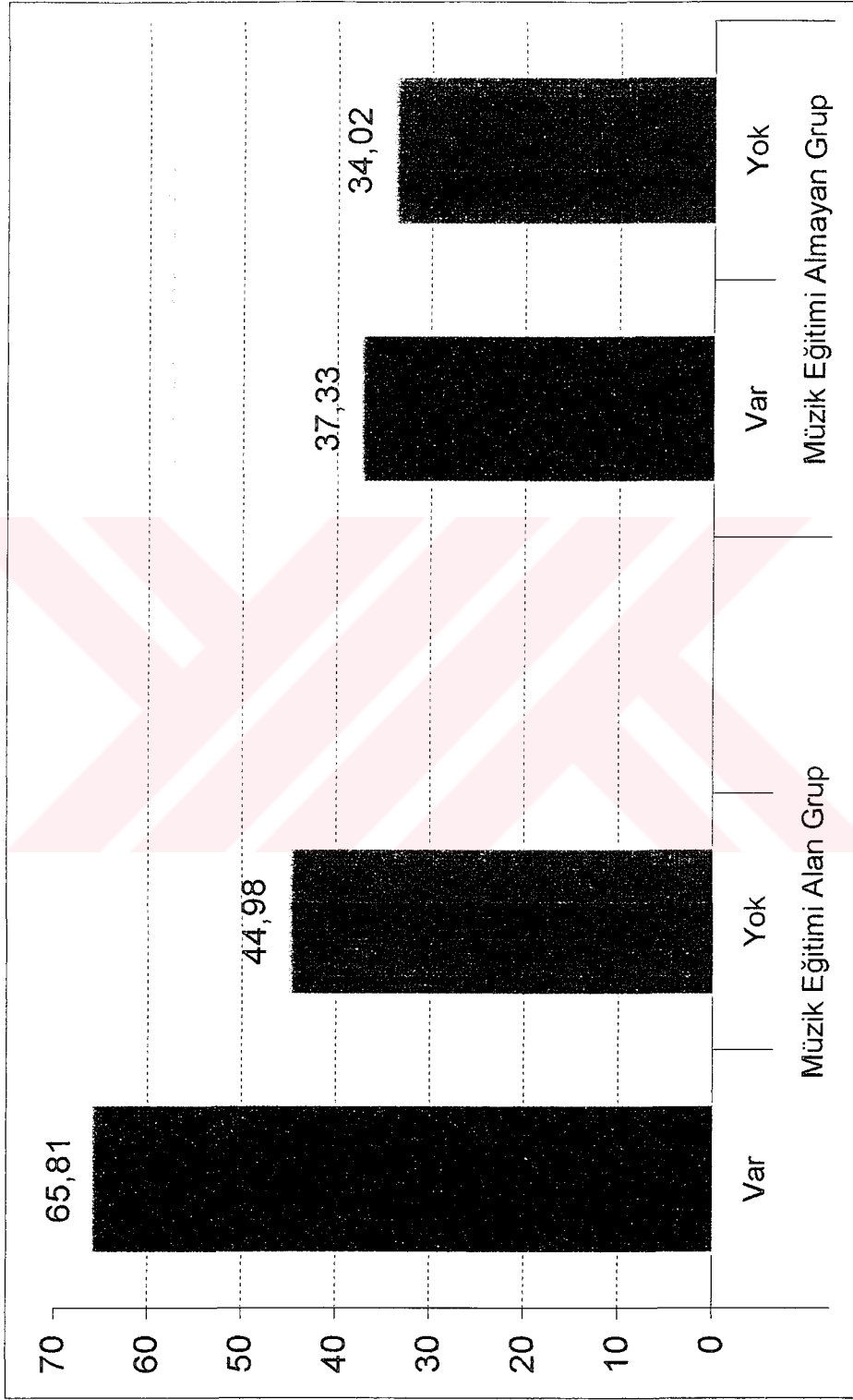
Çizelge 3.14. incelendiğinde müzik eğitimi alan grupta okul dışı müzik etkinliğinde bulunan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 65,81 olduğu, okul dışı müzik etkinliğinde bulunmayan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 44,98 olduğu bulunmuştur. Buna karşılık müzik eğitimi almayan grupta ise okul dışı müzik etkinliğinde bulunan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 37,33 olduğu, okul dışı müzik etkinliğinde bulunmayan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 34,02 olduğu saptanmıştır.

Müzik eğitimi alan ve almayan her iki grubun benlik tasarımı puanı ortalamalarının öğrencilerin okul dışı müzik etkinliklerinde bulunup bulunmama durumu değişkenine göre grafiksel gösterimi şekil 3.7’de verilmiştir.

Genel dağılıma bakıldığında okul dışı müzik etkinliğinde bulunan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 58,05 olduğu, okul dışı müzik etkinliğinde bulunmayan öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 38,75 olduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan varyans analizi sonucunda $p < 0,05$ olarak bulunmuş olduğundan öğrencinin okul dışı müzik etkinliğinde bulunup bulunmaması durumu değişkeninin öğrencilerin benlik tasarımı puanları üzerinde anlamlı bir farka neden olduğu saptanmıştır.

Elde edilen bulgulardan ve varyans analizi sonucundan bu değişkenin her iki grupta da öğrencinin benlik tasarımı üzerinde olumlu etkiler yarattığı görülmektedir. Okul dışı müzik etkinliklerinin, müzik eğitimi alan öğrencilerin benlik tasarımları üzerinde olumlu etkilerinin yanı sıra, özellikle okulda müzik eğitimi almayan öğrencilerin benlik tasarımlarını olumlu yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Bu durumun müzik eğitiminin etkililiğinin ortaya konulması bakımından sevindirici olduğu söylenebilir.

Şekil 3.7 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının öğrencilerin okul dışı müzik etkinliklerinde bulunup bulunmamaları durumu değişkenine göre grafiksel gösterimi

3.8. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri öğrencilerin yaşadıkları çevreye göre farklılık göstermekte midir?

Çizelge 3.15. Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanlarının öğrencinin yaşadığı çevre değişkenine göre ortalamaları ve varyans analizi sonuçları

Benlik Tasarımı Puanı

Müzik Eğitimi	Yaşanılan Çevre	N	Ortalama
Eğitim Alan Grup	Kasabada	2	55,00
	Küçük kentte	18	47,72
	Büyük kentte	37	52,11
Eğitim Almayan Grup	Köyde	11	18,64
	Küçük kentte	17	48,71
	Büyük kentte	32	32,13
Genel	Köyde	11	18,64
	Kasabada	2	55,00
	Küçük kentte	35	48,20
	Büyük kentte	69	42,84

Bağımlı Değişken: Benlik Tasarımı Puanı

Kaynak	Kare Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P değeri
GRUP	4314,506	1	4314,506	7,484	,007 ^a
YC	4101,009	3	1367,003	2,371	,074 ^b
GRUP * YC	2546,133	1	2546,133	4,417	,038 ^a
Hata	63988,754	111	576,475		
Genel	78569,453	116			

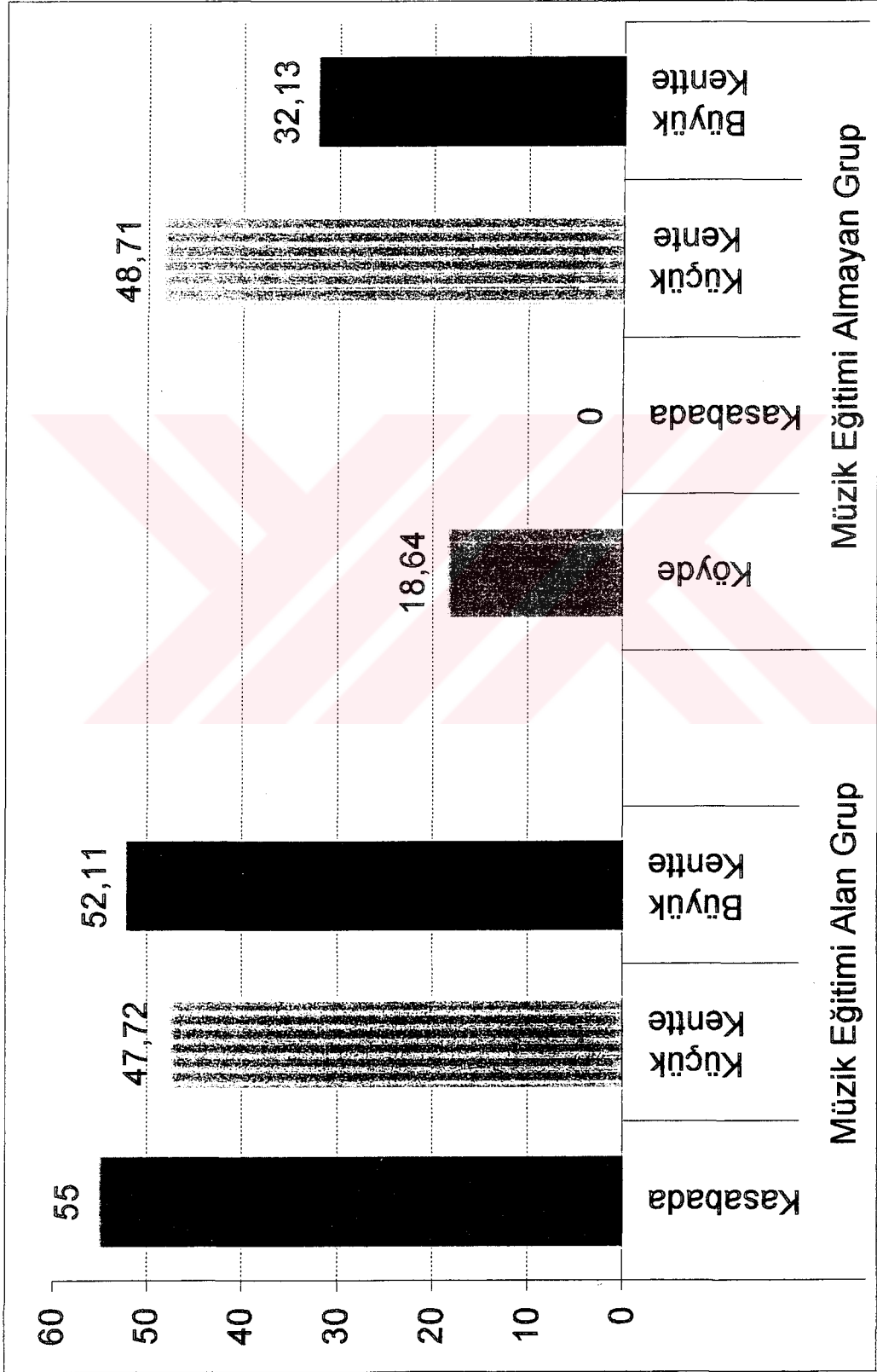
a. 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı P değeri

b. 0,10 anlamlılık düzeyinde anlamlı P değeri

YC : Yaşanılan Çevre

Çizelge 3.15. incelendiğinde müzik eğitimi alan grupta yaşamının uzun bir bölümünü kasabada geçiren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 55,00 olduğu, yaşamının uzun bir bölümünü küçük kentte geçiren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 47,72 olduğu, yaşamının uzun bir bölümünü büyük kentte geçiren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 52,11 olduğu bulunmuştur. Bu grupta ailesi köyde yaşayan öğrenci yoktur. Buna karşılık müzik eğitimi almayan grupta ise yaşamının uzun bir bölümünü köyde geçiren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 18,64 olduğu, yaşamının uzun bir bölümünü küçük kentte geçiren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 48,71 olduğu, yaşamının uzun bir bölümünü büyük kentte geçiren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 32,13 olduğu saptanmıştır. Genel dağılıma bakıldığında yaşamının uzun bir bölümünü köyde geçiren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 18,64 olduğu, yaşamının uzun bir bölümünü kasabada geçiren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 55,00 olduğu, yaşamının uzun bir bölümünü küçük kentte geçiren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 48,20 olduğu, yaşamının uzun bir bölümünü büyük kentte geçiren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 42,84 olduğu anlaşılmaktadır. Bulguların grafiksel gösterimi şekil 3.8’de verilmiştir.

Yapılan varyans analizi sonucunda $p < 0,05$ olarak bulunmuş olduğundan yaşanan kültür çevresi değişkeninin öğrencilerin benlik tasarımı puanları üzerinde her iki grupta da anlamlı bir farka neden olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgulardan ve varyans analizi sonucundan, yaşamının uzun bir bölümünü kasabada geçiren öğrencilerin benlik tasarımlarının daha yüksek olduğu görülmekte ise de bu grupta yer alan öğrenci sayısının iki olması istatistiksel değerlendirme açısından önemsizdir. Buna karşılık yaşamının uzun bir bölümünü kentlerde geçiren öğrencilerin benlik tasarımlarının yüksek olması onların daha fazla kültürel ve sanatsal etkinliklerden yararlandıkları varsayılırsa, sanatsal ve kültürel etkinliklerin de benlik tasarımı artırıcı nitelikte unsurlar olduğu söylenebilir.

Şekil 3.8 Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının öğrencilerin yaşadığı çevre değişkenine göre grafiksel gösterimi

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde Bulgular ve Yorum bölümünde sergilenmiş olan bulgulara ve Yorumlara bağlı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne ve babanın eğitim düzeyi, ailenin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumu, öğrencinin okul dışı müzik etkinliklerinde bulunup bulunmama durumu, öğrencinin yaşadığı çevre değişkenlerinin müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin benlik tasarımları düzeylerine etkisini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada örneklem olarak seçilen gruba Benlik Tasarımı Envanteri Uygulamış bulgular istatistiksel açıdan değerlendirilerek sonuçlar tespit edilmiştir.

Hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”nda elde edilen sonuçlara göre;

- 1- Cinsiyet değişkenine ilişkin olarak müzik eğitimi alan ve almayan her iki grupta da dağılım eşit gibi görünmekle beraber müzik eğitimi alan grupta %68, almayan grupta ise %37 ile kız öğrencilerinin sayısının daha fazla olduğu görülmüştür.
- 2- Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenine ilişkin olarak, müzik eğitimi alan grupta %70, almayan grupta ise %62 ile yığılmanın orta sosyo-ekonomik düzeyde olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgularda sosyo-ekonomik düzey değişkeninin öğrencinin müzik eğitimi alıp almama tercihini etkilemediği sonucuna varılabilir.
- 3- Anne-babanın eğitim düzeyi değişkenine ilişkin olarak müzik eğitimi alan grupta yığılmanın, annenin eğitim düzeyi %39, babanın eğitim düzeyi %44 ile üniversite/yüksekokul mezunu seçeneğinde olduğu, müzik eğitimi almayan grupta ise yığılmanın annenin eğitim düzeyi %43 ve babanın eğitim düzeyi %32 ile okur-yazar / ilk okul mezunu

seçeneğinde olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulardan, ailesinin eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının daha çok müzikle ilgili oldukları, müzikal özgüvene sahip oldukları ve dolayısıyla müzik eğitimi almayı tercih ettikleri söylenebilir.

- 4- Ailenin müzikle ilgilenip, ilgilenmeme durumu değişkenine ilişkin olarak, müzik eğitimi alan grubun %54'ünün ailesinde müzikle ilgilenen bireylerin olduğu, buna karşılık müzik eğitimi almayan grubun ise %85'inin ailesinin müzikle ilgilenmediği saptanmıştır. Buna göre, ailesinde müzikle ilgilenen bireyler olan ve müzik konusunda bilinçli ailelerin çocukları, daha çok müzik eğitimi almayı tercih ediyor denilebilir.
- 5- Okul dışı müzik etkinliğinde bulunup, bulunmama değişkenine ilişkin olarak, müzik eğitimi alan grupta %54, almayan grupta ise %90 öğrencinin okul dışı müzik etkinliğinde sıklıkla bulunmadığı görülmüştür. Bu bulgulardan müzik eğitimi alan grubun okulda aldığı müzik eğitimini yeterli gördüğü, almayan grubunda okul dışında da müzik eğitimi almayı tercih etmediği sonucuna varılabilir.
- 6- Yaşanılan çevre değişkenine ilişkin olarak ise müzik eğitimi alan grupta %65, almayan grupta ise %53 gibi bir çoğunluğun yaşamlarının büyük bölümünü büyük kentlerde geçirdiği anlaşılmakla beraber, müzik eğitimi almayan grupta %18 gibi bir öğrenci grubunun köyde yaşadığı, buna karşılık müzik eğitimi alan grupta köy kökenli öğrencilerin hiç olmadığı, yığılmanın Büyük Kent ve Küçük kentlerde olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle, öğrencilerin müzik eğitimi alma tercihinin yaşanılan çevreyle az da olsa bir ilgisinin olduğu söylenebilir.

Üç ilde toplan 117 öğrenciye uygulanan Benlik Tasarımı Envanterlerinden elde edilen sonuçlar ise şöyledir.

Elde edilen bulgulardan, müzik eēitimi alan lise ērencilerinin benlik tasarımı puanı ortalamalarının 50,82 ile almayan ērencilere göre daha yüksek olduēu grlmētr. Yapılan varyans analizi sonucunda da $p < 0,05$ olarak bulunmuē, iki grup arasındaki farkın anlamlı olduēu tespit edilmiētir.

Sonuçlar, müzik eēitiminin, ergenin kiēilik geliēiminde önemli bir etmen olan benlik tasarımı üzerinde etkili bir faktör olduēunu kanıtlar niteliktedir. Ayrıca, yurt dıēında yapılmıē araētırma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir.

Müzik eēitimi alan ve almayan her iki grupta da belirlenen 6 deēiēkenin, ērencilerin benlik tasarımı puanlarına etkisi incelenmiē, Yapılan Varyans analizleri sonucunda $p > 0,05$ olarak bulunmuē, cinsiyet deēiēkeninin her iki gruptaki ērencilerin benlik tasarımı puanları üzerinde önemli bir farklılıēa yol aēmadıēı saptanmıētır. Bu bulgulardan hareketle, cinsiyetin, müzik eēitimi alan ve almayan her iki grubun benlik tasarımları üzerinde önemli bir etkisinin olmadıēı sonucuna varılabilir.

Ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi deēiēkeninin her iki grupta benlik tasarımı puanlarına etkisine bakıldıēında ise yapılan varyans analizi sonucunda $p > 0,05$ olarak bulunmuē, deēiēkenin müzik eēitimi alan ve almayan her iki grupta da anlamlı bir farklılıēa yol aēmadıēı saptanmıētır.

Elde edilen bulgular sonucunda, müzik eēitim alan ve almayan her iki grupta da yıēılmanın orta sosyo-ekonomik düzeyde olduēu grlmētr. Bu durum göz önünde bulundurulursa her iki grupta da, deēiēkenin anlamlı bir farklılıēa neden olmayıēı doēal karēılanabilir.

Ailelerin eēitim düzeyi deēiēkeninin müzik eēitimi alan ve almayan lise ērencilerinin benlik tasarımı puanlarına etkisinin saptanması amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, $p > 0,05$ olarak bulunmuē, deēiēkenin her iki gruptan da anlamlı bir farklılıēa neden olmadıēı anlaēılmıētır. Bu deēiēkene iliēkin bulgularda her iki grupta da yıēılmanın anne babası

lise/dengi okul mezunu ve üniversite/yüksek okul mezunu olan öğrencilerden oluştuğu görülmüştür. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda da değişkenin her iki grubun benlik tasarımı puanları üzerinde anlamlı bir farka neden olmayışı sonucu, doğal karşılanabilir.

Öğrencilerin ailelerinin müzikle ilgilenip ilgilenmeme durumunun benlik tasarımı puanlarına etkisi incelenmiş, yapılan varyans analizi sonucunda $p>0,05$ olarak bulunmuş ve değişkenin öğrencilerin benlik tasarımı puanları üzerinde anlamlı bir farka neden olmadığı anlaşılmıştır. Varyans analizi sonuçları böyle olsa da “N” ortalama değerlerine baktığımızda özellikle müzik eğitimi almayan grupta, aileleri müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 33,43, aileleri müzikle ilgilenen öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının ortalamalarının 39,56 olduğu göze çarpmaktadır. Elde edilen bu bulgulara göre, öğrencilerin ailelerinde müzikle ilgilenen, bireylerin olması onların benlik tasarımı olumlu yönde etkiler denilebilir.

Bu sonuçlarda, müzik eğitiminin birey üzerindeki olumlu etkilerini kanıtlar niteliktedir.

Okul dışı müzik etkinlikleri öğrencinin benlik tasarımı düzeyini etkiler hipotezinden yola çıkılarak, değişkenin müzik eğitimi alan ve almayan iki gruptaki etkisine bakıldığında ise alınan diğer değişkenlerden farklı olarak yapılan varyans analizi sonucunda $p<0,05$ olarak bulunmuş, değişkenin her iki grubun benlik tasarımı puanları üzerinde olumlu yönde anlamlı bir farka neden olduğu saptanmıştır.

Değişkenin her iki grupta da benlik tasarımı puanlarını olumlu yönde etkilediği görülmekte ise de özellikle müzik eğitimi almayan grubun benlik tasarımı puanı ortalamalarını olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Sonuçların müzik etkinliklerinin bireyin benlik tasarımı üzerindeki olumlu

etkilerinin bir kez daha gözler önüne serilmesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Yaşanılan çevre değişkeninin müzik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin benlik tasarım puanları üzerindeki etkilerine bakıldığında ise yapılan varyans analizi sonucunda $p < 0,05$ olarak bulunmuş değişkenin her iki grupta da yine anlamlı bir farka neden olduğu saptanmıştır. Müzik eğitimi alan grupta yaşamının büyük bir bölümünü kasabada geçirmiş olan öğrencilerin benlik tasarımı puanı ortalamalarının yüksek olduğu görülmekte ise de bu gruptaki öğrenci sayısının iki olması istatistiksel açıdan önemsizdir. Buna karşılık her iki grupta da kentlerde yaşamını sürdüren öğrencilerin benlik tasarımı puanlarının yüksek olması onların daha sıklıkla kültürel ve sanatsal etkinliklerden yararlandıkları varsayılarak, bu tip etkinliklerin ve kentsel yaşamın bireyin benlik tasarımı üzerinde olumlu etkiler yarattığı söylenebilir.

Bireyin benlik tasarımını etkileyen doğal olarak çok çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bu araştırmada eğitim sistemi içerisinde vazgeçilmez unsurlardan biri olan sanat eğitiminin bir kolu müzik eğitiminin ergenlik döneminde bireyin benlik tasarımı üzerindeki etkililiği çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

Kendini planlama, kendini temsil, kendini tanımlama, kendini anlama, kendini önemseme ve kendini değerlendirme terimleriyle tanımlanan benlik tasarımı müzik eğitiminin içeriğine ilişkilendirildiğinde, müzik eğitiminin ilke ve amaçlarıyla doğrudan ilgili olduğu görülmektedir.

Müzik eğitiminin ilke ve amaçları içinde bireyin kendini ifade etme, duygu ve düşüncelerini rahat bir şekilde açığa vurma gibi özellikler vardır.

Ayrıca birey bir çalgıyla uğraşırken ya da bir müzik parçasını seslendirirken, aynı zamanda kendi yapabileceklerinin farkına varır, kendi sınırlılıklarını keşfeder.

Özellikle lise çağlarında ergenlik döneminde çocuk hem kendisine, hem de çevresine kendini kabul ettirmek çabası içerisinde. Bütün bunların yanı sıra toplumsal bir kimlik arayışındadır.

Okul içinde bir çalgı ya da ses topluluğunda görev alan çocuğun bu etkinlikler sayesinde kendine güveni artacak bu sayede toplumsal özgüveni de oluşacaktır.

Bu nedenlerle, müzik eğitiminin bireyin benlik tasarımı üzerinde olumlu etkiler yarattığı söylenebilir.

Yapılan bu araştırmanın sonuçları da müzik eğitiminin ergenlik döneminde bireyin benlik tasarımı üzerindeki olumlu etkilerini kanıtlar niteliktedir. Araştırma bulgularının ışığı altında konuyla ilgili şu öneriler getirilmiştir;

- 1- Okul eğitim sistemi içerisinde doğru, bilinçli ve sistematik bir müzik eğitimi verilmeli, müzik dersleri lise döneminde seçmeli olmaktan çıkarılarak, tüm öğrencilerin yararlanmaları sağlanmalıdır.
- 2- Okullarımızda, çalgı ve ses toplulukları, gibi ders dışı müzik etkinliklerine daha sık yer verilerek daha fazla öğrencinin bu etkinliklerden yararlanmasına olanak sağlanmalıdır. Yurt içinde festival ve şenlikler düzenlenerek öğretmen ve öğrenciler bu tip etkinlikler yapmaya heveslendirilmelidir.
- 3- Müzik eğitiminin bireyin genel ve müzikal benlik tasarımı etkisi konusunda öğrenciler ve aileler bilinçlendirilmeli, çeşitli seminer, sempozyum ve konferanslar düzenlenmelidir.
- 4- Okul ve aile işbirliği ile, çocuğa çevredeki sanatsal etkinlikleri izleme ve takip etme olanağı sağlanmalı, profesyonel gruplar tarafından öğrencilere yönelik eğitim konserleri düzenlenmelidir.

- 5- Yetenek de müzik eğitimi alma tercihini etkileyen faktörlerden biri olarak öğrencileri etkilemektedir. Kimi öğrenciler, kendilerini müzik konusunda daha yetenekli görerek, müzik etkinliklerinde bulunmakta daha hevesli ve istekli olmaktadır. Bazıları ise küçük yaşlarda yaşadıkları olumsuz deneyimler sonucu bu tip etkinliklerden sürekli bir kaçış içindedirler. Öğretmenler tarafından bu tip öğrenciler cesaretlendirilmeli müzikal kendine güvenleri sağlanmalıdır.
- 6- Müzik eğitiminin, bireyin benlik tasarımıına etkisini inceleyen, daha erken yaşlara yönelik deneysel araştırmalar yapılmalı, bu araştırmalar lisans üstü çalışmalarla desteklenmelidir.
- 7- Çevresiyle ailesiyle ve okulla uyum problemleri çeken sorunlu çocukların eğitimlerinde de müzikle terapi uygulamalarına gidilmeli, okul rehberlik merkezleri ve müzik eğitimcileri ortak çalışmalıdır.
- 8- Müzik Eğitimsi yetiştiren kurumlarda müziğin çocuğun psikolojik ve kişilik gelişimine etkileri konusunda müzik eğitimsi adayları bilinçlendirilmeli, bu konuda bilinçli müzik eğitimcileri yetiştirebilmek için Müzik Eğitimi bölümlerinde Müzik psikolojisi ana bilim dalları oluşturulmalıdır.
- 9- Özellikle Lise döneminde, eğitim sistemimiz içinde üniversiteye girme telaşı içinde olan gençlerimizin ailelerinin ve okulların ya da sistemin getirdiği zorunluluklardan kaynaklanan yanlış yönlendirmeleriyle sanatsal etkinliklerle bu dönemde yok denecek kadar az ilgilenebildikleri görülmektedir. Öğrenciler, özellikle zor geçirdikleri bu dönemde kendilerini rahatça ifade edebilecekleri ve rahatlayabilecekleri sanatsal etkinliklere yönlendirilmeli, müziğin özellikle eğitimsel etkisi aileler ve eğitimciler tarafından göz ardı edilmemelidir.

10-Çeşitli yaş gruplarında öğrencilerin müzikal benlik tasarımını ölçen araştırmalar yapılmalı, müzikal benlik tasarımını ölçen ölçme araçları geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Akkoyun, F., Ersever, H., 1989, İdeal Benliğin Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt-22, sayı-2, s677
- Alapınar, H., 1989, Toplum ve Müzik, Orkestra Dergisi, sayı-190, s36
- Alkan, C., 2001, Gençlerin Eğitimi, Çağdaş Eğitim Dergisi, sayı-280, s16
- Arseven, A., 1986, Çocukta Benlik Gelişimine Ailenin Etkisi ve Çocuğun Okuldaki Başarısı, Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt-10, sayı-60, 9,10,18,19, Ankara
- Artan, İ., 2001, Engelli Çocukların Eğitiminde Etkili Bir Teknik Müzik, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Volume-21, sayı-2, s44
- Austin, J.R., 1998, The Effect of Music Contest Format on Self-Concept, Motivation, Achievement and Attitude of Elementary Band Students Article, **University of Iowa**, Volume-36, no-2
- Bacanlı, H., 1997, Sosyal İlişkilerde Benlik, Kendini Ayarlamının Psikolojisi, Milli Eğitim Basımevi, s6, İstanbul
- Bacanlı, H., 2000, Gelişim ve Öğrenme, Nobel Dağıtım, s124, Ankara
- Başaran, İ.E., 1969, Eğitim Psikolojisi, s184
- Baymur, F., 1973, Genel Psikoloji, İnkılap ve Aka Basımevi, s124,126,267,268, İstanbul
- Bilen, S., 1994, Müzik Eğitimi Yöntem ve Tekniklerinin Müzik Eğitimindeki Önemi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, özel sayı1, s346,347, Ankara
- Can, G., 1991, Lise Öğrencilerinin Benlik Kavramlarını Etkileyen Ailesel Değişkenler, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt-4, sayı-1,2, s7,8,9
- Cengiz, A., 1996, Sanat Eğitimi Alan Almayan Orta Öğretim Öğrencilerinin Denetim Odağı ve Kişisel Yönelimlerinin Karşılansması, **Dokuz Eylül Ün. Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi**, İzmir
- Cüceloğlu, D., 1996, Yeniden İnsan İnsana, Remzi Kitabevi, s99 İstanbul
- Çilingir, V., 1990, İlk ve Orta Dereceli Okullarda Eğitici Çalışmalar İçerisinde Müziğin Yeri, Orkestra Dergisi, sayı-198, s31

- Çömlekçi, N., 1994, Temel İstatistik İlke ve Teknikleri, Bilim TeknikYayınevi, s33, İstanbul
- Einsenberg, S., Delaney, D.S., 1998, Psikolojik Danışma Süreci, **M.E.Basımevi**, s63, İstanbul
- Ersanlı, K., 1988, Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerini Etkileyen Faktörler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s13,14,18, Konya
- Gabay, R., 1996, Çocuklarda Benlik Sisteminin İncelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s1,33,34, İzmir
- Gültek, B., 2002, Müzik Yetenek ve Çocuk, Çoluk Çocuk Dergisi, sayı-11, s29, Ankara
- Hovardaoğlu, S., 2000, Davranış Bilimleri İçin Araştırma Teknikleri, **VE-GA Basım Yayın Dağıtım**, s40, Ankara
- İpşiroğlu, N., 1998, Sanattan Güncel Yaşama, Pan Yayıncılık, s40 İstanbul
- Jersild, A. T., 1979, Çocuk Psikolojisi, Ankara Üniversitesi Basımevi, S177,179,180, Ankara
- Karahan, F., 1998, Psikolojik Sağlığın Önemli Bir Ölçütü Kendini Kabul "Ergenlere Yönelik Bir Araştırma", Yaşadıkça Eğitim Dergisi, sayı-Ocak-Şubat
- Karahan, T.F., 1998, Lise Öğrencilerinin Benlik ve İç Dünyaları ile İlgili Sorunlar, Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Sayı Eylül-Aralık, s39,40
- Karasar, N., 1998, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, s79,81,82, Ankara
- Kasatura, İ., 1998, Kişilik ve Öz güven, Evrim Yayınevi, s47 İstanbul
- Kılıçcı, Y., 1992, Okulda Ruh Sağlığı, Anı Yayıncılık, s31
- Kobal, D., Musek, S., 2001, Self Concept and Academic Achivement Department of Pyconology, **University of Ljubliana**, s2,3, Sovenia
- Köksal, A., 1997, Müzik Eğitimi Alma, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Değişkenlerine Göre Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Uyum Düzeylerinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara
- Kuzgun, Y., Pişkin, M., 1999, İlköğretimde Rehberlik, Nobel Yayın Dağıtım, s97, Ankara

- Kütahyalı, Ö., 1992, Müziğin Evrensel Dili, Orkestra Dergisi, Sayı-222, s3
- Kütahyalı, Ö., 1994, Müziğin Toplumsal Becerileri, Orkestra Dergisi, sayı-244, s17
- Laing, R.D., 1993, Bölünmüş Benlik, Kabalcı Yayın Evi, s109 İstanbul
- Music Educators National Conferansa, 1987, www.menc.org/articles/academic/growing.htm.
- Onur, B., 1987, Ergenlik Psikolojisi, Hacettepe Taş Kitapçılık, s306 Ankara
- Öner, N., 1997, Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 3. Basım, s320, İstanbul
- Önsalan, E., 1992, Orta Öğretimde Çocuğun Sosyal Gelişiminde Sanat Eğitiminin Önemi, **Dokuz Eylül Ün. Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi**, İzmir
- Öztürk, F.G., 1994, Yüksek Öğretim Kurumlarındaki Güzel Sanatlar Müzik Dersi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, özel sayı-1, s276, Ankara
- Pamir, L., 1992, Müziği Anlamak Üzerine, Orkestra Dergisi, sayı-223, s22
- Rearick, J., 2002, 12-19 Yaşları Gençlerin Başarıyı Algılama Biçimi, www.menc.org
- Reynolds, J.W., 1992, Music Education and Student Self-Concept a Review of Literature Article, www.arts.usf.edu/music/name/npmeryn.htm.
- Sezgin, Ö., 1991, Çocuk ve Müzik, Orkestra Dergisi, sayı-220, s41
- Şahin, D., Güvenç, G.B., 1996, Ergenlerde Aile Algısı ve Benlik Algısı, Türk Psikolojisi Dergisi, cilt-11, sayı-38, s23
- Şenel, N., 1994, Ders Geçme ve Kredi Sisteminden Sonra Liselerde Müzik Eğitimi, Orkestra Dergisi, sayı- 244, s17
- Şimşek, H., 2000, İlköğretim Okulu II. Kademe Resim-İş Derslerinde Güdüleme ve Müziğin, Benlik Kavramının Gelişimine ve Öğrenci Başarısına Etkileri, **Gazi Ün. Sosyal Bilimler Enst. Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi**, Ankara
- Tanrıverdi, A., 1994, Eğitimde Sanatın Yeri ve Önemi- Temel Müzik Eğitimine Genel Bakış, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, özel sayı-1, s131,132, Ankara

- Tolan, B., 1985, Toplum Bilimlerine Giriş, Gazi Üniversitesi Yayınları, s404,419, Ankara
- Tolan, B., İsen, G., Batmaz, V., 1985, Ben ve Toplum, s108, Ankara
- Topses, G., 1992, Eğitim Sürecinde İnsan ve Psikolojisi, Gazi Büro Matbaası s154, Ankara
- Topses, G., 1995, Görüntülü Grupta Psikolojik Danışmanın Etkililiği Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma, **Gazi Ün. Sosyal Bilimler Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi**, s,88,89,90, Ankara
- Tracy, T., A., 1998, The Benefits of Music Education, **University of Texas Student Project Fall**
- Trusty, J., Olivia, G.M., 1994, The Effects of Arts and Music Education on Students Self-Concept – Article, Arizona State University, www.hebergercollege.asu.edu/artswork/AAAE/Advocacy_Pieces/Piece_3.html
- Turanlı, M., Güriş, S., 2000, Temel İstatistik, **D-R Yayınları**, s447, İstanbul
- Uçan, A., 1996, Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, s29,30, Ankara
- Uçan, A., 1996, İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi Müzik Ansiklopedisi Yayınları, s25, Ankara
- Yavuzer, H., 1999, Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, s220,221, Ankara
- Yener, F., 1983, Müzik, Apa Ofset Basımevi, s159, İstanbul

EKLER

EK 1

Benlik Tasarımı Envanteri

EK-7
BEN LİK TASARIMI
ENVANTERİ

1 Tam benim gibi 4 Benim gibi değil
2 Biraz benim gibi 3 Kararsızım 5 Hiç benim gibi değil

1. Sıkılğan ve utangacım.
1() 2() 3() 4() 5()
2. Kargınlıklarımın çöküntüsü içindeyim.
1() 2() 3() 4() 5()
3. İçine kapanık insanım.
1() 2() 3() 4() 5()
4. Kötü yollara sapmaktan korkuyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
5. Sinirliyim.
1() 2() 3() 4() 5()
6. Günlük işlerimi zevkle yapıyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
7. Şanlı bir insanım.
1() 2() 3() 4() 5()
8. Okumak ve çalışmak benim için zevkli bir uğraş.
1() 2() 3() 4() 5()
9. Bulduğum okuldan memnunum.
1() 2() 3() 4() 5()
10. Yurdumu seviyor ve ilerlemesine katkıda bulunmaya çalışıyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
11. Ölümden çok korkuyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
12. Çabuk tesir altında kalıyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
13. Cinsiyotimden (kız/erkek olmaktan) şikayetçiyim.
1() 2() 3() 4() 5()

- 1 Tam benim gibi 4 Benim gibi değil
2 Biraz benim gibi 3 Kararsızım 5 Hiç benim gibi değil

15. Yakınlarımla başkalarına tahammül edemiyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
16. Ülke sorunlarının orço çözülebileceği kanısındayım.
1() 2() 3() 4() 5()
17. İnsanlara yardımdan zevk alıyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
18. Problemleri çözmek ve işleri yoluna koymaktan hoşlanıyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
19. Geleceğümle bakıyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
20. Yeni denemelere girmekten hoşlanıyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
21. Kimse bana önem vermemesine üzülüyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
22. Karşı cinsle (kız/erkek) arkadaşlık kurmaktan kaçınıyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
23. İnsanlarla yakın ilişki kurmak, samimi olmak bana zor geliyor.
1() 2() 3() 4() 5()
24. Yaşamakla ölmek benim için aynıdır.
1() 2() 3() 4() 5()
25. Kendimi yalnız ve yabancı hissediyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
26. Üzerime sorumluluklar almaktan zevk alıyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
27. Çalışmalarımın topluma yararlı olacağı kanısındayım.
1() 2() 3() 4() 5()
28. Yaşamaktan zevk alıyorum, morallim yüksek.
1() 2() 3() 4() 5()

- 1 Tam benim gibi. 4 Benim gibi değil
2 Biraz benim gibi 3 Kararsızım 5 Hiç benim gibi değil
-

29. Güçlüklerimi yönetebilmekteyim.
1() 2() 3() 4() 5()
30. İnsanların çoğuna güvenim var.
1() 2() 3() 4() 5()
31. Aşırı derecede alttan alıyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
32. Güç karşısında çabuk yalıyorum..
1() 2() 3() 4() 5()
33. Hakımı korumakta güçlük çekiyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
34. Herşeyi anlamlı buluyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
35. Çoğu zaman kendimi hüznümlü hissediyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
36. Kendimi boş ve gayesiz hissediyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
37. Hiçbir şeyle devamlı ilgilenmiyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
38. Kendimi değersiz ve işe yaramaz hissediyorum.
1() 2() 3() 4() 5()
39. Rahat konuşurum.
1() 2() 3() 4() 5()
40. Canlı ve neşeliyim.
1() 2() 3() 4() 5()
41. İçini rahatça dükabilen açık ve samimi bir insanım.
1() 2() 3() 4() 5()
42. Sağlıklı ve güçlüyüm.
1() 2() 3() 4() 5()
43. İyi bir insanım.
1() 2() 3() 4() 5()

BENLİK TASARIMI ENYANTERİ CEVAP KAĞIDI

Açıklama:

TBG: Tam Benim Gibi (?): Kararsızım

BBG: Biraz Benim Gibi HAYIR: Benim Gibi Değil

ASLA: Hiç Benim Gibi Değil

	<u>TBG</u>	<u>BBG</u>	<u>(?)</u>	<u>HAYIR</u>	<u>ASLA</u>		<u>TBG</u>	<u>BBG</u>	<u>(?)</u>	<u>HAYIR</u>	<u>ASLA</u>
1.	()	()	()	()	()	34.	()	()	()	()	()
2.	()	()	()	()	()	35.	()	()	()	()	()
3.	()	()	()	()	()	36.	()	()	()	()	()
4.	()	()	()	()	()	37.	()	()	()	()	()
5.	()	()	()	()	()	38.	()	()	()	()	()
6.	()	()	()	()	()	39.	()	()	()	()	()
7.	()	()	()	()	()	40.	()	()	()	()	()
8.	()	()	()	()	()	41.	()	()	()	()	()
9.	()	()	()	()	()	42.	()	()	()	()	()
10.	()	()	()	()	()	43.	()	()	()	()	()
11.	()	()	()	()	()	44.	()	()	()	()	()
12.	()	()	()	()	()	45.	()	()	()	()	()
13.	()	()	()	()	()	46.	()	()	()	()	()
14.	()	()	()	()	()	47.	()	()	()	()	()
15.	()	()	()	()	()	48.	()	()	()	()	()
16.	()	()	()	()	()	49.	()	()	()	()	()
17.	()	()	()	()	()	50.	()	()	()	()	()
18.	()	()	()	()	()	51.	()	()	()	()	()
19.	()	()	()	()	()	52.	()	()	()	()	()
20.	()	()	()	()	()	53.	()	()	()	()	()
21.	()	()	()	()	()	54.	()	()	()	()	()
22.	()	()	()	()	()	55.	()	()	()	()	()
23.	()	()	()	()	()	56.	()	()	()	()	()
24.	()	()	()	()	()	57.	()	()	()	()	()
25.	()	()	()	()	()	58.	()	()	()	()	()
26.	()	()	()	()	()	59.	()	()	()	()	()
27.	()	()	()	()	()	60.	()	()	()	()	()
28.	()	()	()	()	()	61.	()	()	()	()	()
29.	()	()	()	()	()	62.	()	()	()	()	()
30.	()	()	()	()	()	63.	()	()	()	()	()
31.	()	()	()	()	()	64.	()	()	()	()	()
32.	()	()	()	()	()	65.	()	()	()	()	()
33.	()	()	()	()	()	66.	()	()	()	()	()

EK 2

Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Okulunuz,

() Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

()Lisesi

2. Cinsiyetiniz,

() K

() E

3. Ailenizin gelir düzeyi nedir?

() iyi (1 milyar ve üstü)

() Orta (500 milyon - 1 milyar arası)

() Düşük (500 milyon ve altı)

4. Annenizin eğitim durumu nedir?

() Okur yazar değil

() Okur yazar veya ilköğretim mezunu

() Ortaokul mezunu

() Lise veya dengi okul mezunu

() Üniversite veya yüksekokul mezunu

5. Babanızın eğitim durumu nedir?

() Okur yazar değil

() Okur yazar veya ilköğretim mezunu

() Ortaokul mezunu

() Lise veya dengi okul mezunu

() Üniversite veya yüksekokul mezunu

6. Şimdiye kadar en uzun süre nerede yaşadınız?

() Köyde

() Kasabada

() Küçük kentte

() Büyük kentte

7. Ailenizde dinleyici olmanın dışında müzikle ilgilenen kimse var mı?
(açıklayınız)

8. Okul dışında özel olarak bir müzik eğitimi alıyor musunuz?
(açıklayınız)

EK 3

**Benlik Tasarımı Envanteri'ni uygulayabilmek için yapılan
resmi yazışmalar**

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM: Kültür

SAYI : B.08.4.MEM.4.06.00.11.070/ 3120 / 18603

KONU : Uygulama Çalışması

27/09/2001-

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Fen bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İLGİ: 19.09.2001 tarih ve 5548 sayılı yazınız.

Üniversiteniz öğrencilerinden Dolunay Akgül BARIŞ'ın ilimiz okullarında uygulama çalışması yapabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Valilik Onayı ilişiktir.

Bilgilerinizi arz ederim.

Yüksel SEZGİN
Milli Eğitim Müdür V.

EKİ: 1 Valilik Oluru

İ.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM: Kültür

SAYI : B.08.4.MEM.4.06.00.11.070/ 3065

KONU : Araştırma

24/09/2001

VALİLİK MAKAMINA
ANKARA

İLGİ: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 19.09.2001 tarih ve 5548 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Dolunay Akgül BARIŞ, "Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi" konulu araştırmasını İlimiz Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve Merkez Liselerde Benlik Tasarımı envanterlerini son sınıf öğrencilerine okulunda yapabilmek için ilgi yazı ile izin istemektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarındaki öğrencilerin kılık kıyafetleri ile yönetmelikte belirtilen kurallara uyulması kaydıyla söz konusu istek Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde onaylarınıza arz ederim.

Yüksel SEZGİN
Milli Eğitim Müdürü V.

OLUR
24/09/2001

Haydar KESKİN
Vali
Vali Yardımcısı

T.C.
BOLU VALİLİĞİ
MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.08.4.MEM.4.14.00.02.070/16810
KONU : Araştırma İzni

04 Eki

GAZİ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA

Enstitünüz Müzik Eğitim Ana bilim Dalı Doktora öğrencisi Dolunay Akgül BARIŞ 'ın İlimiz Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlüğü son sınıf öğrencilerine "Benlik Tasarımı" envanteri uygulama istediği ile ilgili Valilik Makamının 27 Eylül 2001 tarih ve 070/16204 sayılı Onayları yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Hilmi YILMAZ
Müdür Yardımcısı
Müdür V.

Ek:1-Onay

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı:B.30.2.GÜN.0.CI.00.01-23/5348

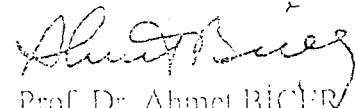
19 EYLÜL/2000

T.C.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

ANKARA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitümüz Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Dolunay Akgül BARIŞ'ın, "Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi" adlı tez konusu ile ilgili Ankara, Bolu ve Antalya illerindeki Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Merkez Liselerde Lise son sınıf öğrencilerine "Benlik Tasarımı" envanterlerini uygulamak istemektedir. 2001-2002 Eğitim-öğretim yılı I. dönem süresince araştırmasını yürütebilmesi için gereğine müsaadelerinizi arz ederim. Saygılarımla.

Prof. Dr. Ahmet BİÇER
ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

27 EYLÜL 2001

BÖLÜM : KÜLTÜR
SAYI : 070/
KONU : Araştırma Çalışması.

39342

U
Cineer Seyyithan Lisesi..... MÜDÜRLÜĞÜNE

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora programı öğrencilerinden Dolunay Akgül BARIŞ'ın okulunuzda Araştırma Çalışması yapmasına izin verildiğine ilişkin 24.09.2001 tarih ve 070/3084 sayılı Valilik Oluru aşağıya çıkartılmıştır.

Bilgilerinizi ve Valilik Oluru gereğince işlem yapılmasını rica ederim

15
10-2001
Rt.

Nazife TEKİNER
Müdür a.
Şube Müdürü

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

27 EYLÜL 2001

BÖLÜM : KÜLTÜR
SAYI : 070/
KONU : Araştırma Çalışması.

39342

Ankara... Anadolu... Güzel... Sanatlar Lisesi... MÜDÜRLÜĞÜNE

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora programı öğrencilerinden Dolunay Akgül BARIŞ'ın okulunuzda Araştırma Çalışması yapmasına izin verildiğine ilişkin 24.09.2001 tarih ve 070/3084 sayılı Valilik Oluru aşağıya çıkartılmıştır.

Bilgilerinizi ve Valilik Oluru gereğince işlem yapılmasını rica ederim

Nazife TEKİNER
Müdür a.
Şube Müdürü

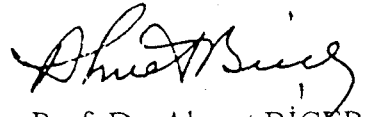
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

ayı: B.30.2.GÜN.0.CI.00.01-- 23 / 5668

21 EYLÜL/2001

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
BOLU İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Enstitümüz Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Dolunay Akgül BARIŞ'ın, "Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi" adlı tez konusu ile ilgili Bolu ilindeki Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Merkez Liselerde Lise son sınıf öğrencilerine "Benlik Tasarımı" envanterlerini uygulamak istemektedir. 2001-2002 Eğitim-öğretim yılı I. dönem süresince araştırmasını yürütebilmesi için gereğine müsaadelerinizi arz ederim. Saygılarımla.

Prof. Dr. Ahmet BİÇER
ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

T.C.
BOLU VALİLİĞİ
MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.08.4.MEM.4.14.00.02. 070/16204
KONU : Araştırma izni.

27 EYLÜL 2001

VALİLİK MAKAMINA
BOLU

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Dolunay Akgül BARIŞ "Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre incelenmesi" adlı tez konusu ile ilgili ilimizdeki Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve Merkez Liselerde son sınıf öğrencilerine "Benlik Tasarımı" envanterlerini uygulamak istemektedir.

Söz konusu uygulamanın ilimiz Ortaöğretim kurumlarında yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

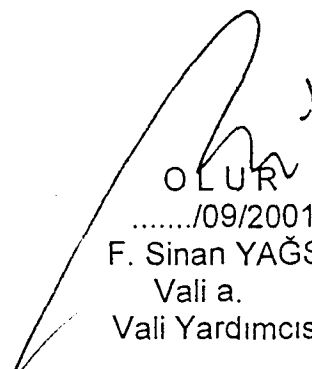
Kül.Böl.Mem.Z.ESEN 25/09/2001

Kül.Böl.Şefi.Ş.SEVGİ 25/09/2001

Müdür Yard.G.KARABULUT 25/09/2001

Mustafa TOKER
Milli Eğitim Müdürü V.

OLUR
...../09/2001

F. Sinan YAĞSAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: B.30.2.GÜN.0.CL.00.01--23/5602

21 EYLÜL 2001

T.C.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

ANTALYA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Enstitümüz Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Dolunay Akgül BARIŞ'ın, "Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi" adlı tez konusu ile ilgili Antalya ilindeki Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri ve Merkez Liselerde Lise son sınıf öğrencilerine "Benlik Tasarımı" envanterlerini uygulamak istemektedir. 2001-2002 Eğitim-öğretim yılı I. dönem süresince araştırmasını yürütebilmesi için gereğine müsaadelerinizi arz ederim. Saygılarımla.

Prof. Dr. Ahmet BİCER

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

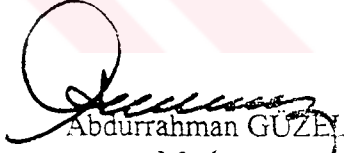
SAYI : B.08.4.MEM.4.07.00.11-300-01-2045
KONU: Tez Uygulaması

03.10.01* 42784

Anadolu Cınel Seneşler
.....LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Dolunay Akgül BARIŞ'ın "Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerinin Çeşitli Değişikliklerine Göre İncelenmesi" adlı tez konusunu "Benlik Tasarımı" envanterlerini okulunuz öğrencilerine uygulayacağına dair Valiliğin 02.10.2001 tarih ve 42248 sayılı onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Abdurrahman GÜZEL
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKİ:1 Valilik onayı.

DAĞITIM:

İlgili Eğitim (Lise) Kurumlarına.

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

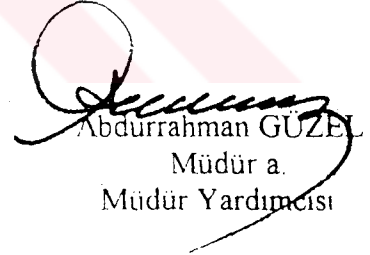
SAYI : B.08.4.MEM.4.07.00.11-300-01-2045
KONU: Tez Uygulaması

03.10.01 * 42784

Kantay.....LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Dolunay Akgül BARIŞ'ın "Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerinin Çeşitli Değişikliklerine Göre İncelenmesi" adlı tez konusunu "Benlik Tasarımı" envanterlerini okulunuz öğrencilerine uygulayacağına dair Valiliğin 02.10.2001 tarih ve 42248 sayılı onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Abdurrahman GÜZEL
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKİ:1 Valilik onayı.

DAĞITIM:

İlgili Eğitim (Lise) Kurumlarına.

Ö Z G E Ç M İ Ş

1970 yılında Düzce'de doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Düzce'de tamamladıktan sonra, 1986-1987 öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nde lisans eğitimine başladı, 1990 yılında bölüm birincisi olarak mezun oldu, bir yıl Afyon Fatih Lisesi, üç yıl Bolu Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğretmenlik yaptıktan sonra 1995 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı, aynı yıl Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nin açmış olduğu sınavı kazanarak araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 1997 yılında yüksek lisans programından mezun oldu 1998 yılında Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalında doktora programına başladı, halen aynı üniversitenin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

Dolunay AKGÜL BARIŞ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ